

Forvaltningsplan for sæler

Indhold

1. Indledning.....	3
2. Biologi og bevaringsstatus	4
Sælbestandenes status ift. HELCOMs referenceniveauer	7
3. Den hidtidige forvaltning	7
4. Forvaltningsplan for sæler	8
Mål og indsats for forvaltning af gråsæl og spættet sæl	8
Indsats til reduktion af konflikter med fiskeriet og havbrug	9
Indsats for bæredygtig naturturisme.....	12
Indsats vedrørende forskning og implementering af forskningsresultater.	13
Aktører i forvaltningen/Målgruppe	14
Evaluerings	14
Referencer.....	14
Bilag 1: Hidtidig forvaltning af sæler i Danmark.....	16
Beskyttelse	16
Overvågning	16
Begrænsning af konflikter	16
Afværgning af sælskader og udvikling af sælsikre redskaber.....	18
Ruser og bundgarn	19
Nedgarn og krogliner.....	19
Tejner	19
Pontonruser	19
Mini-snurrevod.....	20
Sælturisme.....	20
Bilag 2: Trusler og sygdomme	21
Forstyrrelser	21
Støj	21
Bifangst	21
Ulovlig regulering.....	21
Sygdomme	22
Parasitter	22
Forurening	22

Klimaændringer.....	23
Bilag 3: Konflikter	24
Skader på fangst og fiskeredskaber	24
Sælens påvirkning på fiskebestande.....	24
Skader på havbrug.....	25
Påvirkning af pressede fiskebestande og fiskeri i åer	26
Bilag 4: Bornholmerordningen (Naturstyrelsen 2016).....	27
Bilag 5: Sælarbejdsgruppen	29
Bilag 6: Direktiver, konventioner og internationale aftaler.....	30
EU's habitatdirektiv	30
EU's Havstrategidirektiv	31
EU's sælproduktforordning	32
Andre internationale aftaler.....	33
Den trilaterale Vadehavsaf­ta­le om sæler	33
HELCOM (Helsinki Konventionen).....	33
OSPAR (Oslo og Paris Konventionerne).....	33
Bern-konventionen.....	34
Bonn konventionen	34
Bilag 7: Danske love og bekendtgørelser	35
Jagt- og vildtforvaltningsloven	35
Vildtskadebekendtgørelsen.....	35
Artsfredningsbekendtgørelsen.....	35
Bilag 8: Danske sælreservater og N2000 områder med sæler på udpegningsgrundlaget.....	36

1. Indledning

I Danmark er der 2 arter af sæl, som er almindeligt forekommende: spættet sæl (*Phoca vitulina*) og gråsæl (*Halichoerus grypus*). De er begge omfattet af [EU's habitatdirektiv bilag II og V](#). Det betyder, at Danmark skal udpege særlige beskyttelsesområder (Natura 2000) og sikre en gunstig bevaringsstatus for sælerne.

Sæler er blandt de arter, der gennem deres adfærd kan skabe konflikter med menneskelige interesser og som ofte kaldes "konfliktarter". I snæver forstand er konfliktarter hjemmehørende arter, som Danmark har en forpligtigelse til at bevare, samtidig med, at andre interesser udfordres af artens adfærd. Sæler kan have negativ effekt særligt på fiskeriinteresser. Samtidig skal det bemærkes, at erhvervs- og fritidsaktiviteter kan påvirke sælerne.

For at vælge de rigtige virkemidler i forvaltningen er det vigtigt at forstå de konflikter, der opstår og ikke mindst årsagen til konflikterne. I bilag 3 gennemgås de væsentligste konflikter, som sælerne skaber.

Konflikterne skal ses i lyset af, at økosystemet i nogle havområder er i ubalance, grundet overfiskeri og dårlige miljø- og naturforhold. Det gælder særligt i dele af Østersøen og i fjordene, hvor bl.a. iltsvind og fødemangel er med til at presse fiskebestandene og dermed også sæler og fiskere. Det langsigtede mål i Østersøen og resten af de danske farvande er derfor at få genskabt en naturlig balance, hvor sæler fortsat er en væsentlig del af økosystemet, samtidig med at der kan drives et bæredygtigt og skånsomt kystfiskeri. De mange udfordringer som et generelt presset økosystem står overfor, kan ikke løftes gennem sælforvaltningen alene, da sæler kun udgør en faktor blandt mange.

En række andre indsatser er i gang. Det inkluderer blandt andet implementering af Vandrammedirektivet, som skal sikre god miljøtilstand i det kystnære miljø, og Havstrategidirektivet, hvor der i 2021 skal laves et indsatsprogram, der skal bidrage til at opnå god miljøtilstand. Derudover skal Danmark gennem Habitatdirektivet og Fugledirektivet sikre, at tilstanden for naturtyper og arter bliver gunstig gennem regulering af aktiviteter og udpegning og forvaltning af beskyttede områder.

Formålet med denne forvaltningsplan er, at fastlægge mål og rammer for den fremtidige forvaltning af begge sælarter. Forvaltningsplanen skal understøtte en forvaltning, som på den ene side sikrer beskyttelse af arterne, og på den anden side bidrager til at begrænse konflikter, som arterne skaber. Forvaltningsplanen bygger videre på principperne fra Forvaltningsplan for sæler i Danmark fra 2005 med senere supplementeringer. Planen har fokus på virkemidler, der kan bidrage til at reducere konflikterne med fiskeriet, eventuelle økosystemkonflikter og samtidig sikre sælernes beskyttelse. En reduktion af konflikterne kan bidrage til at øge accepten af sæler, og dermed indirekte bidrage til sælernes beskyttelse.

Forvaltningsplanen skal informere interessenterne om, hvilken forvaltning, der kan foretages og hvorfor samt afdække, hvor der er brug for forskning og udvikling. Planen sætter rammen for fastsættelse af retningslinjer, der sikrer, at sælturisme, som er på vej frem, sker på en bæredygtig måde.

Forvaltningsplanen henvender sig især til myndigheder, lodsejere og organisationer, der har konkrete roller i relation til forvaltning af sæler i Danmark.

Planen er udarbejdet i samarbejde med den nedsatte sælarbejdsgruppe (bilag 5), og den vil løbende blive evalueret og virkemidlerne i planen ajourføres i samarbejde med sælarbejdsgruppen, i takt med

at der kommer ny viden og erfaring på området. Revisionen af Bornholmerordningen fra 2019 har dog ikke været drøftet i sælarbejdsgruppen.

2. Biologi og bevaringsstatus

Begge sælarter føder unger og fælder på land. Sæler er derfor afhængige af, at der er mulighed for at kunne gå på land, hvor de kan være i fred uden forstyrrelser fra mennesker. Spættet sæl yngler i juni og fælder i juli- august. Gråsæler i Østersøen yngler i februar – marts og fælder i maj-juni, medens gråsæler i Nordsøen yngler i november – december og fælder i marts – april.

Sæler bliver først kønsmodne efter 4-7 år og føder højst en enkelt unge om året. Ungen dier kun hos moderen i en relativt kort periode (spættet sæl 25-30 dage, gråsæl ca. 18 dage) før den skal klare sig selv. Det er derfor særligt vigtigt at undgå forstyrrelser i denne periode, da det kan have stor betydning for ungerens overlevelse. Dødeligheden blandt unger er høj og kun ca. 50% overlever det første år. Dette giver i forhold til andre dyr en relativt lav vækstrate selv under optimale forhold. Sælbestande er derfor følsomme overfor bestandsreduktioner i forbindelse med sygdomme, jagt eller regulering, hvis de ikke får mulighed for genopbygning.

I bilag 2 beskrives de trusler og sygdomme sælerne er udsat for. For mere viden om sæler kan henvises til Miljøstyrelsens Artsleksikon: [Spættet sæl](#) og [gråsæl](#), samt Aarhus Universitet DCE: [Spættet sæl](#) og [gråsæl](#).

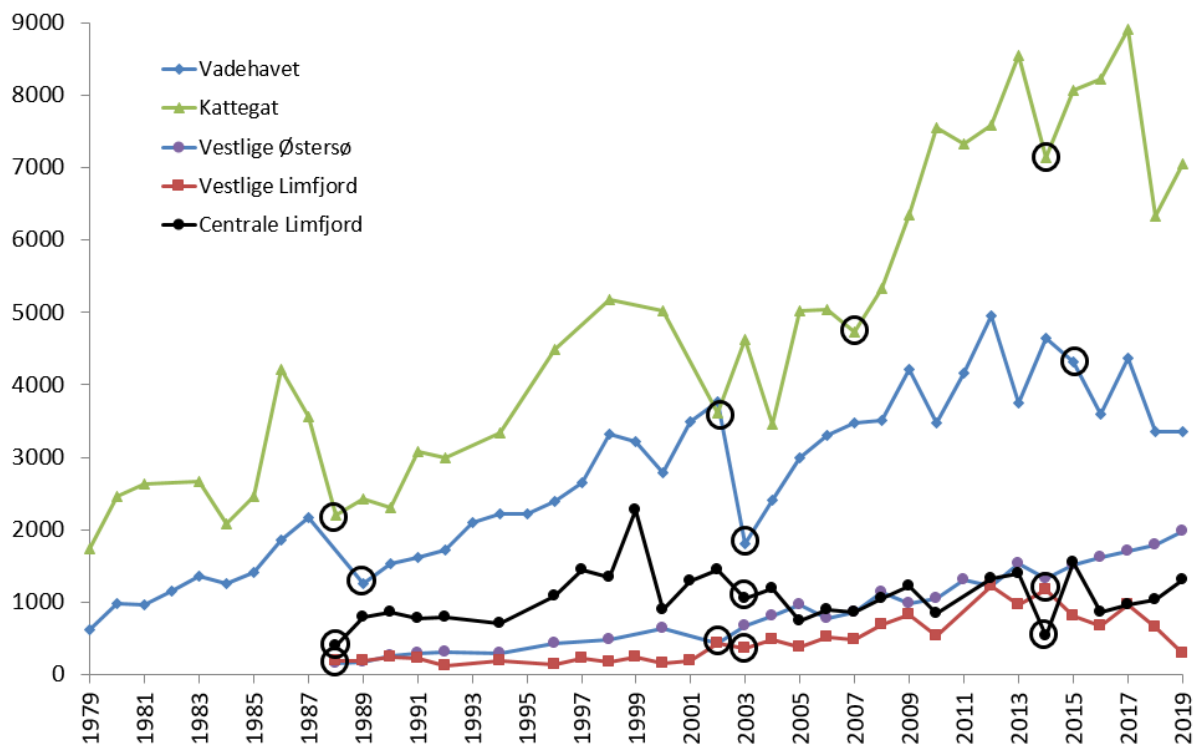
Spættet sæl

Spættet sæl forekommer i alle danske farvande og blev ved den seneste indrapportering i forhold til [Habitatdirektivets artikel 17 \(2019\)](#), vurderet til at være i gunstig bevaringsstatus i begge biogeografiske marine regioner, som det danske havområde indgår i. Spættet sæl er i forhold til andre sælarter meget stationær. Det er således en meget stor andel af bestandene, som yngler i Danmark. Spættet sæl foretager ikke lange vandringer, så forekomsten af spættede sæler i Danmark ændrer sig ikke meget i løbet af året. Således er ynglebestandens størrelse også nær den samme, som findes i danske farvande på andre tider af året. Arten er i Danmark opdelt i fire populationer: Vadehavet, Limfjorden, Kattegat og Østersøen. Bestandene i Vadehavet og Kattegat (delt med hhv. Holland/Tyskland og Sverige) er store og langsigtet levedygtige, mens bestandene i Limfjorden og Østersøen er mindre. Arten har i en periode været i fremgang i alle områder undtagen i Limfjorden, hvor bestanden har været relativt konstant siden 1990'erne og muligvis er tæt på fjordens bæreevne. De seneste 5 år er der dog sket en tilbagegang i den samlede bestand med et fald på 2%/år. Kun i den vestlige Østersø er der en fremgang på 5%/år. (Hansen og Høgslund 2019).

Spættet sæl føder sine unger om sommeren, hvor det kan give problemer, at der er mange mennesker ved strandene og nær hvilepladserne.

Der foretages årligt optælling af sæler, som offentliggøres i de årlige NOVANA-rapporter.

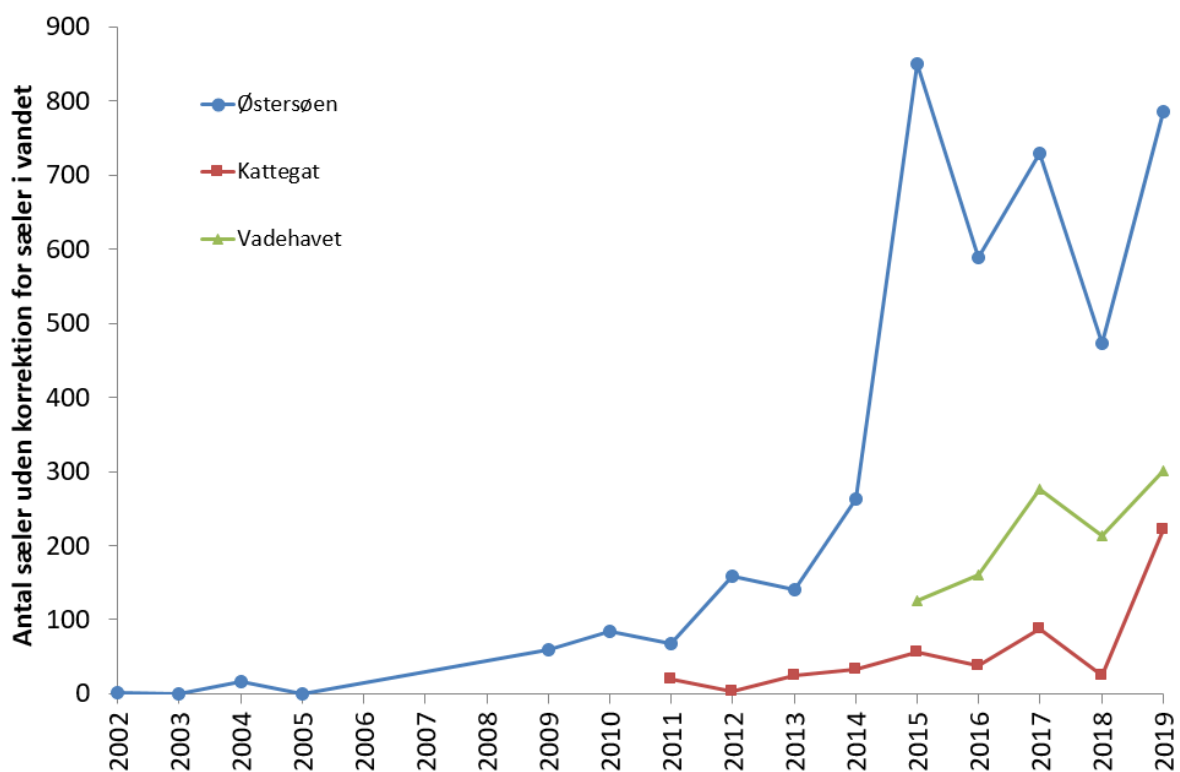
Figur 1: Udvikling i antal spættet sæl i Danmark opdelt efter bestande. Tællinger foretages i august på liggepladserne og korrigeres for andel af sæler i vandet. Nedgang i bestandene efter 1998, 2002, 2007 og 2014 (angivet med cirkler) skyldes sygdomsepidemier. Kilde: Aarhus Universitet, CDE 2020

Gråsælen

Gråsælen var frem til omkring år 1900 almindeligt forekommende og udbredt i danske farvande, men blev næsten udryddet af jagt i frem til fredningen i 1967. Den har siden 2005 genetableret sig som ynglende art og forekommer nu i stigende antal i danske farvande. Gråsæler i Danmark stammer fra to overordnede populationer i hhv. Nordsøen og en bestand fra Østersøen. Gråsælerne i Vadehavet, Limfjorden og en del af sælerne i Kattegat stammer fra bestanden i Nordsøen. Gråsælerne i de indre farvande, bortset fra dele af Kattegat, stammer fra Østersøen. Begge disse populationer har en størrelse, der sikrer stor sandsynlighed for langsigtet overlevelse. Forekomsten og yngleaktiviteten i Danmark vurderes dog at være meget langt fra områdets bæreevne, og arten vurderes i de indre farvande ikke at være udbredt til alle egnede områder, hvad angår hvilepladser på land. Gråsæl bevæger sig over store afstande, og det er kun en meget lille del af de sæler, som opholder sig i danske farvande, når de tælles i forbindelse med fældning, som også yngler i Danmark. I 2018 og 2019 blev der således kun født ca. 7 gråsæler om året i Danmark. Ungerne fødes om vinteren med en hvid ungepels, som fældes/skiftes i løbet af nogle uger. Pelsen er ikke vandskyende, og det kan derfor være fatalt, hvis ungerne gentagende bliver skræmt i vandet i denne periode.

Gråsælens bevaringsstatus blev i 2019 vurderet som ugunstig i Danmark – primært på grund af den meget lille ynglebestand. Bestanden vokser i begge de biogeografiske marine regioner, som det danske havområde indgår i.

Figur 2: Udvikling i antal gråsæler i Danmark opdelt efter bestande. Gråsælerne tælles kun en gang om året i Østersøen og Kattegat på hvilepladserne i fældeperioden i maj/juni. Da gråsæler er meget mobile kan det give relativt store udsving fra år til år. Tallene er ikke korrigeret for sæler i vandet. Kilde: Aarhus Universitet, CDE 2020

Sælbestandens status ift. HELCOMs referenceniveauer

I HELCOM-regi indebærer god miljøtilstand for populationsstørrelse at en population som minimum er over HELCOMs 'limit reference level' (LRL), som er fastsat til 10.000 individer. I denne sammenhæng betragtes bestandene af spættet sæl i den vestlige Østersø og Kattegat som én samlet metapopulation, hvor man summerer bestandsestimaterne i forhold til denne tærskelværdi. Dermed når denne 'metapopulation' over LRL. Der er dog ikke god evidens for at de spættede sæler fra disse to områder har stor udveksling. Populationstrends i de to områder tyder på, at Kattegat-området (delt med Sverige) har opnået den HELCOM-definerede 'target reference level' (TRL), hvor bestandsudviklingen begynder at stabilisere sig (seneste fælles estimat for Kattegat er ca. 16.800 individer i 2016), mens bestanden af spættede sæler i den vestlige Østersø stadig er i vækst og estimeret til at bestå af ca. 1800 individer i 2018. Bestanden af spættede sæler i den indre Limfjord har længe fluktueret omkring 1000-1500 individer og må formodes at have nået TRL. Dermed er det usandsynligt at denne bestand kan nå LRL.

Hvad angår gråsæler er den fælles bestand, der deles af alle Østersølande langt over LRL, med en optalt bestand på ca. 38.000 i 2019. Hertil kommer et ukendt antal, der har opholdt sig til havs under optællingen (i modsætning til spættet sæl er der ikke udregnet en korrektionsfaktor, som estimerer denne fraktion). Selvom antallet af gråsæler i Østersøen er stagneret i en årrække fra 2013 til 2018 er det ikke sandsynligt at den har nået TRL, da områder i de indre danske farvande, der tidligere har haft høj tæthed af gråsæler langt fra er genkoloniseret af gråsæler.

Svenske modelstudier med udgangspunkt i bl.a. jagtudbyttestatistikker tyder på, at der omkring år 1900 har været 80-100.000 gråsæler i Østersøen. Som følge af bl.a. den miljøbelastning Østersøen har været udsat for de seneste 120 år er det dog næppe sandsynligt, at dette niveau er TRL for gråsæler i Østersøen i dag.

3. Den hidtidige forvaltning

Sæler har siden istiden været almindeligt forekommende i alle danske farvande og blev betragtet som en ressource, man skulle passe på, da den gav grundlag for jagt og udnyttelse af kød, spæk og skind. Men i slutningen af 1800-tallet begyndte det at give konflikter med fiskerierhvervet, og der startede en reel bekæmpelse af sæler med indførelse af skydepræmier i 1889, som først blev afskaffet i 1927. Herefter fortsatte en intensiv jagt og omkring 1960 var gråsæler næsten udryddet og spættet sæl reduceret til under 2000 individer. Dette førte i 1967 til en total fredning af gråsæl og en fredning af spættet sæl i yngletiden. I 1977 blev spættet sæl også totalfredet i hele landet. Sælerne er efterfølgende blevet omfattet af beskyttelsen i Habitatdirektivets bilag V.

I perioden 1979-1983 blev der udpeget sælreservater omkring alle de væsentligste liggepladser for sæler. Disse områder er efterfølgende inddraget i udpegningen af Natura 2000 områder i henhold til Habitatdirektivets bilag II. Der er i dag 22 områder med spættet sæl på udpegningsgrundlaget. Heraf har 11 også gråsæl på udpegningsgrundlaget, medens Natura 2000 området omkring Ertholmene alene har gråsæl på udpegningsgrundlaget. Kort over områderne fremgår af bilag 8.

Fredningen og udpegning af reservater har haft stor betydning for sælerne, og begge arter har været i fremgang siden. Spættet sæl har været i fremgang siden starten af 1980erne og begyndte at skabe konflikter med fiskeriet i 1990erne. Gråsæl er først kommet igen i betydeligt antal efter 2005, og det er først efter 2010 de for alvor har skabt konflikter.

Forvaltningsplanen fra 2005 havde primært fokus på spættet sæl, og det blev muligt at opnå tilladelse til regulering af spættet sæl i hele landet. Forvaltningsplanen blev i 2014 suppleret med en mulighed for at regulere gråsæl i hele landet og i 2016 blev der desuden indført en midlertidig særordning for

regulering af gråsæl i farvandet omkring Bornholm ("Bornholmerordningen"), som giver mulighed for afskydning af 40 gråsæler pr. år (se nedenfor under punkt 4.).

Denne hidtidige forvaltning fortsætter på samme vilkår i den fremtidige forvaltning, dog med en række justeringer, som fremgår af afsnit 4. For en nærmere gennemgang af den hidtidige forvaltning henvises til bilag 1.

4. Forvaltningsplan for sæler

Begge sælarter er omfattet af habitatdirektivets bilag II, som omfatter dyre- og plantearter, hvis bevaring kræver etablering af særlige beskyttelsesområder. Sæler har været en del af udpegningsgrundlaget for en række habitatområder i danske farvande (bilag 8). Sælarterne er desuden omfattet af direktivets bilag V. Det betyder, at udnyttelse af arten ikke må være uforenelig med opnåelse eller opretholdelse af gunstig bevaringsstatus og at udnyttelsen af arten forudsætter forvaltningsregler. Gunstig bevaringsstatus spiller derfor en væsentlig rolle i forvaltningen af sæler. Som beskrevet i afsnit 2 er alle danske delbestande af spættet sæl pt. i gunstig bevaringsstatus, men status for gråsæl er ugunstig. Derfor er der forskel på, hvordan de to arter kan forvaltes. Miljøstyrelsen følger løbende udviklingen for begge sælarter, og ændringer i bestandsstørrelser kan medføre behov for ændringer i forvaltningen. Hvis en delbestand af spættet sæl pludselig falder drastisk vil det være nødvendigt, at overveje justeringer i forvaltningen. Stiger omvendt ynglebestanden af gråsæl i Danmark markant, vil nye forvaltningstiltag kunne overvejes.

Sælerne i Vadehavet er omfattet af en forvaltningsplan, som er indgået under det trilaterale Vadehavssamarbejde mellem Danmark, Tyskland og Holland. Aftalen er noteret under Bonn Konventionen, som en regional overenskomst. Aftalen binder landene til ikke at indføre jagt på og regulering af sæler i Vadehavet, og omfatter regler til sikring af sælernes levesteder samt, forskning og overvågning. Desuden skal forvaltningen ske under hensyntagen til dyrevelfærd.

Danmark har desuden tiltrådt Helsinki Konventionen, der er en politisk aftale om beskyttelsen af Østersøens miljøtilstand – i daglig tale kaldet for HELCOM. I regi af HELCOM er det besluttet, at det langsigtede mål med bevaringen af Østersøens sæler er at opnå en naturlig tæthed og udbredelse, der kan sikre sælarternes fremtidige bevaring.

Mål og indsatser for forvaltning af gråsæl og spættet sæl

Formålet med forvaltningen af sæler er at bevare sæler, som en del af den danske natur i overensstemmelse med Danmarks EU-retlige forpligtelse efter habitatdirektivet. Samtidig skal forvaltningen ske balanceret i forhold til andre interesser, herunder fiskeri, og friluftsliv og den øvrige marine natur.

Forvaltningen fokuserer på, at

- sikre en gunstig bevaringsstatus
- reducere konfliktniveauet i forhold til fiskeriet
- sikre befolkningens mulighed for at opleve sæler i naturen og sikre bæredygtig udvikling af sælturisme
- fortsat at fokusere på forskning, herunder implementering af forskningsresultater i praksis

Indsatsen skal ske indenfor rammerne af EU-habitatdirektivet og Danmarks aftaler om forvaltning af sæl.

I det følgende gennemgås de virkemidler, der vil blive arbejdet med i sælforvaltningen i de kommende år, idet der fokuseres på ændringer i forhold til den hidtidige forvaltning (se afsnit 3 og bilag 1).

Indsatser til reduktion af konflikter med fiskeriet og havbrug

Sæler skaber en række konflikter med fiskeri, som kan opdeles i følgende hovedområder:

- **Skader på fangst og fiskeredskaber**, som primært forekommer i det kystnære fiskeri, hvor fiskeriet foregår med passive/stationære redskaber (garn, ruser og kroge), og hvor sæler kan forvolde skade på både redskaber og fangst. Ved fiskeri med aktive/trukne redskaber (trawl og snurrevod m.v.) er der ikke problemer med, at sælerne skader redskaber eller fangst.
- **Påvirkning af fiskebestande** i saltvand, som dels skyldes, at sæler spiser fisk - dels at sæler er mellemvært for parasitter, som påvirker nogle fiskearter samt, at sælerne kan skræmme fiskene væk fra garn og ruser.
- **Skader på havbrug**, hvor der dels er bidskader og stresspåvirkning af fiskene i burene, dels skader på burene, som kan medføre udslip af fisk.
- **Påvirkning af sårbare fiskebestande og fiskeri i ferskvand**, hvor der dels kan være en negativ effekt på de lokale gydebestandene, dels faldende interesse for lystfiskeri, når der er sæler i åerne.

Ovenstående konflikter er uddybet i bilag 3.

Regulering af problemsæler

Det primære virkemiddel til at begrænse konfliktniveauet er regulering af problemsæler. De gældende muligheder for regulering, som videreføres i den nye forvaltningsplan, er beskrevet nedenfor:

Oversigt over reguleringsordninger for sæl, der videreføres i den nye forvaltningsplan.

Tidspunkt for indførelse	Ordning
2005	Forvaltningsplan for sæl. Mulighed for regulering af spættet sæl i nærheden af faststående fiskeredskab. Afstand meddeles efter individuel vurdering, i praksis normalt 100 m.
2014	Indførelse af mulighed for regulering af gråsæl 100 m fra faststående fiskeredskab
2016	Indførelse af Bornholmerordningen. Mulighed for regulering af 40 gråsæler i farvandet omkring Bornholm inden for 500 m. fra faststående fiskeredskab*
2018	Indførelse af mulighed for regulering af spættet sæl i åer af hensyn til pressede fiskebestande
2019	Ny forvaltningsplan (forenkling af ansøgningsprocedure ved regulering) og ny Bornholmerordning (se under Revision af Bornholmerordning og bilag 4)

*Ordningen er blevet forlænget to gange og udløber ultimo 2019

De konkrete vilkår for de enkelte ordninger er beskrevet i bilag 1.

Hvordan søger man reguleringstilladelse?

Ansøgning om regulering af sæler indgives elektronisk i systemet VILREG ved at logge på VIRK.DK med NEM-ID. Når ansøgningskemaet er udfyldt og indsendt bliver det gennemgået af en af Naturstyrelsens vildtkonsulenter, som meddeler tilladelse eller afslag, samt vilkår for reguleringen.

Når reguleringstilladelsen udløber skal der indberettes i VILREG, hvor mange sæler, der er blevet reguleret.

Hvad er en problemsæl?

Sæler vender ofte tilbage til de samme steder for at jage. Svenske undersøgelser tyder på, at det er en mindre del af populationen, som står for de fleste angreb på fisk, som sidder fanget i garn og på krogliner. Tilsvarende er der erfaring for, at det er nogle få individer, som finder ud af at gå op i åer for at jage gydefisk. Sådanne sæler betegnes problemsæler.

Forenkling af procedurer ved ansøgning om tilladelse til regulering og vilkår herfor

Ansøgningsproceduren gøres mere fleksibel ved, at tilladelser kan meddeles for en længere varighed og for flere individer end hidtil, så fiskere med behov for regulering af sæler, ikke skal søge så ofte, som nu. Hvis en reguleringskvote bliver opbrugt inden tilladelsen udløber, kan der søges en ny, som vil blive vurderet efter samme principper. I samarbejde med sælarbejdsgruppen vil Miljøstyrelsen se på de vilkår der stilles i forbindelse med reguleringstilladelser.

Procedure før og efter			
Tidligere forvaltning		Ny procedure	
Varighed	1 måned	Varighed	Op til 1 kalenderår. Fremover meddeles tilladelse for længere perioder så de følger kalenderåret – med undtagelse af fredningsperioderne. Fredningsperioderne vil fremgå af den enkelte reguleringstilladelse.
Antal sæler	2	Antal sæler	I den enkelte tilladelse vil antallet blive afstemt efter, hvor meget der er tilbage af reguleringsperioden, samt en vurdering af det samlede antal reguleringstilladelser i området.*

* Hvis en reguleringskvote bliver opbrugt inden tilladelsen udløber, kan der søges en ny, som vil blive vurderet efter samme principper.

Regulering af spættet sæl af hensyn til pressede fiskebestande i åer

I 2018 blev Vildtskadebekendtgørelsen ændret, så der også kan dispenseres til regulering af spættet sæl i åer af hensyn til pressede fiskebestande og fiskeri. Tilladelse kan nu også tildeles fiskerisammenslutninger og foreninger. Der vil normalt være mange lodsejere og flere fiskeriforeninger/sammenslutninger ved det enkelte åsystem. Det er derfor vanskeligt at styre hvor mange reguleringstilladelser, der skal gives, hvis de søger hver for sig. Det blive derfor stillet som vilkår i tilladelsen, at alle lodsejere og foreninger/sammenslutninger langs åen, skal samarbejde om den samme kvote.

Fiskerisammenslutninger/foreninger i store å-systemer vil som udgangspunkt få tilladelse til at regulere et større antal sæler end sammenslutninger i mindre åer. Reguleringstilladelse kan som udgangspunkt først gives, når der er konstateret problemer med sæler i det enkelte vandløb. I åer, som har oplevet problemer med sæler i tidligere år, kan reguleringstilladelsen dog gives i januar, selv om der ikke måtte være sæler i åen på dette tidspunkt.

Ovenfor beskrevne forenklinger af procedurer ved ansøgning om tilladelse til regulering gælder i hele landet, dog gælder en særlig ordning i farvandet omkring Bornholm.

Miljøstyrelsen vil i efteråret 2020 i samarbejde med sælarbejdsgruppen se på om der er grundlag for at udvide ordningen med regulering af sæler i åer til også at gælde i fredningszonerne ved åernes udløb, ved sluser o.l., samt om der er grundlag for at indføre særlig regulering af hensyn til gyde- og opvækstområder for brakvandsgedder. En udvidelse af ordningen forudsætter, bl.a. at det kan dokumenteres, at der er en skade af et vist omfang og af om der findes alternative løsninger.

Fjernelse af krav om kursus som forudsætning for reguleringstilladelse

Der har siden 2015 været krav om, at man skal have deltaget i et kursus om sæljagt for at kunne regulere sæler. Dette krav ophæves. Der vil i forbindelse med reguleringstilladelser blive givet en skriftlig vejledning om sikkerhed i forbindelse med riffeljagt på havet og andre relevante informationer om effektiv og hensigtsmæssig udførsel af reguleringen. Dette gælder i hele landet.

Øge viden om sælskræmmere og tilvejebringe erfaringer om brug heraf

Sælskræmmere udsender meget kraftige undervandslyde og skaber herved en akustisk barriere for sæler i f.eks. vandløb. I Skotland anvendes sælskræmmere i forbindelse med akvakulturer. DTU Aqua og Aarhus Universitet DCE udfører begge forsøg med sælskræmmere under danske forhold. Sælskræmmere vurderes primært at være relevante i forbindelse med havbrug og eventuelt som spærring for sælernes opgang i åer. Nye undersøgelser ved Aarhus Universitet, DCE har imidlertid vist, at sælskræmmere har en væsentlig effekt på odder, hvorfor brug af sælskræmmere ikke kan anbefales anvendt i åer med forekomst af odder. Marsvin har vist at reagere på over 10 km afstand fra kommercielle sælskræmmere og langvarig brug kan derfor medføre tab af levesteder for marsvin.

Udviklingen vil løbende blive fulgt og evalueret i sælarbejdsgruppen (bilag 5), og anbefalinger fra forskningen bliver indarbejdet i forvaltningen efterhånden, som der kommer ny viden.

Indsats mod ulovlig regulering med garn

I løbet af 2020 forventer Miljø- og Fødevarerministeriet at igangsætte en indsats med målrettet kontrol af ulovlig anvendelse af stormaskede garn med henblik på at fange sæler (og andre havpattedyr). På baggrund heraf vil der blive set nærmere på, om der er behov for at indføre skærpede krav til anvendelse af stormaskede garn.

Indsats for bedre registrering af sælskader

Fiskerne har siden 1. januar 2017 haft mulighed for at indrapportere skader på fiskeredskaber og fisk fanget i redskaberne. En foreløbig opgørelse indikerer et relativt lavt skadeniveau. Muligheden for at registrere skader vil blive videreført i 2020.

Revision af Bornholmerordningen

I 2016 blev der midlertidigt givet mulighed for at regulere op til 40 gråsæler om året omkring Bornholm – også kaldet Bornholmerordningen. Denne ordning fortsætter med enkelte justeringer:

- Reguleringen må foretages af jægere eller fiskere med jagttegn. Dvs. at det tidligere krav om, at jægere skulle have deltaget i et særligt kursus om sæljagt opgives.
- Arealet, hvor regulering kan ske udvides ved, at reguleringen må udføres op til 500m fra erhvervsfiskeres og fritidsfiskeres fungerende fiskeredskaber.
- Bornholmerordningen gøres permanent, så der årligt fastsættes en ramme for reguleringen ud fra en vurdering af sælbestanden og behov for begrænsning af skader. Der foretages løbende en vurdering af effekten af reguleringen. For 2020 fastholdes den hidtidige ramme på 40 sæler.

(For en detaljeret beskrivelse af ordningens vilkår se bilag 4)

Jægere som ønsker at deltage i reguleringen skal søge tilladelse via VILREG, hvorefter de vil modtage vejledning om vilkår for reguleringen. De nye tiltag evalueres i 2021.

Pilotprojekt med betalte sæljægere

Der gennemføres et pilotprojekt i 2020, hvor staten indgår aftale med lokale fiskere/jægere og betaler dem for at foretage regulering af sæler inden for den fastsatte reguleringsramme på 40 gråsæler pr. år.

Pilotprojektet evalueres efter afslutningen i 2020.

Regional forvaltningsplan for gråsæl i Østersøen.

Danmark vil tage initiativ til, at der i HELCOM arbejdes for en fælles forvaltning af gråsæler i Østersøen. Gråsæler bevæger sig over store afstande og forvaltningen kræver samarbejde på tværs af hele bestandens udbredelsesområde. Det skal i den forbindelse vurderes, om der skal være en øvre grænse for udvikling af bestanden af gråsæl.

Indsatser for bæredygtig naturturisme

Udarbejdelse af etiske retningslinjer for bæredygtig sælturisme

I Danmark foregår en stor del af sælturismen (sælsafarier) inde i eller op til reservater udlagt af hensyn til sæler. Det er afgørende, at operatørerne er bekendt med de lokale bestemmelser for færdsel, i det område hvor sælsafarierne udføres.

Det anbefales, at danske operatører i samarbejde med Danmarks Naturfredningsforening, Dyrenes Beskyttelse, Friluftsrådet, Naturstyrelsen og Miljøstyrelsen - indfører et sæt etiske retningslinjer i forbindelse med naturturisme på havet. Retningslinjerne skal gælde for alle operatører, som driver naturturisme i sælreservaterne og på statens arealer. Disse retningslinjer kunne omfatte følgende i relation til sæler:

- Indføre afstandszoner til hvilepladser. Bør lokalt tilpasses hvornår sælerne udviser urolig adfærd. Det skal undgås, at sælerne går i vandet som følge af besøget.
- Anbefale brug af kikkert og stilhed om bord på både og køretøjer.
- Langsom sejlads (max 5 knob) i nærheden af hvilepladser. Det skal bemærkes, at der ved mange liggeladser er reservatbestemmelser, med sejladsforbud nærmere end 500 m i hele eller dele af året – jf. bilag 8.
- Sejl forbi liggepladsen og ikke lige på.
- Sejl langsomt væk ved tegn på uro (sæler som løfter hovedet og ser direkte på observatørerne)
- Maksimalt ophold ved hvilepladser på 10 min.
- Max to både på samme sted samtidig og undgå at ligge tidsmæssigt i forlængelse af andre både.
- Informere gæsterne om hvor vigtigt det er at lade dyrene være i fred – særligt hvis der er unger og når de fælder.

- Advarsel om at komme for tæt på – f.eks. i forbindelse med snorkeldykning, hvor det kan udløse angreb.

Retningslinjerne kan evt. suppleres med retningslinjer for marsvin, delfiner og hvaler og følges op af en informationskampagne rettet mod turisterhverv, lystsejlere, kajakklubber, dykkere, udenlandske turister m.v. Der kan med fordel søges inspiration i lignende retningslinjer fra andre lande, såsom England, Norge, Island, Australien, New Zealand og USA.

Miljøstyrelsen vil tage initiativ til en drøftelse med relevante parter og vil i nødvendigt omfang understøtte arbejdet med at udarbejde fælles retningslinjer.

Information om sæler

Der er fortsat behov for information til borgerne om sæler, f.eks. om hvordan man forholder sig, hvis man finder en sæl på stranden – såvel døde som levende. Det er vigtigt at sælunger får lov at ligge i fred med mindre de viser tydelige tegn på sygdom eller skader. Strandede døde sæler skal rapporteres til Naturstyrelsens lokale vildtkonsulenter, så de kan indbringes til videnskabelige undersøgelser som et led i beredskabsplanen for strandede havpattedyr. Ministeriet vil løbende udbrede information om sælen.

Indsatser vedrørende forskning og implementering af forskningsresultater

Fortsat forskning i årsagerne til tilbagegang i det kystnære fiskeri

DTU Aqua har siden 2013 gennemført en række forskningsprojekter, som skal kortlægge årsagen til nedgangen i de kystnære fiskebestande og hermed det kystnære fiskeri. Arbejdet finansieres gennem Den Europæiske Hav- og Fiskerifond (EHFF), som i Danmark administreres af Fiskeristyrelsen.

Der mangler i vidt omfang valide data – både om nogle af bestandene af kystnære fisk, og om sælernes prædation på de forskellige fiskearter.

Ministeriet vil sammen med sælarbejdsgruppen i foråret 2020 samle en status for den igangværende forskning og afklare, hvor der er behov for mere viden om sælernes rolle i økosystemet – særligt i relation til nedgangen i det kystnære fiskeri.

Fortsat forskning i årsagerne til den svækkede torskebestand i Østersøen

DTU Aqua gennemfører p.t. en række undersøgelser af torskebestandene i den østlige Østersø, hvor torskene er meget tynde og små. Der er tale om et havområde med relativt lavt saltindhold, og lavt iltindhold samt relativt lav fødetilgængelighed. Samtidig er gråsælerne med til at sprede leverorm og sælorm, som inficerer torskene. Det præcise samspil mellem sæler, parasitter og torsk er dog fortsat uafklaret. Arbejdet finansieres gennem Den Europæiske Hav- og Fiskerifond (EHFF), som i Danmark administreres af Fiskeristyrelsen.

Sælarbejdsgruppen følger dette arbejde og vurderer, om det giver anledning til nye initiativer.

Fortsat udvikling af sælsikre redskaber og understøttelse af erfaringsudveksling

DTU Aqua gennemfører forsøg med udvikling og afprøvning af sælsikre fiskeredskaber, som alternativ til traditionelle garn og kroge. Herunder også formidling af relevante resultater til interesserede fiskere. Arbejdet finansieres gennem Den Europæiske Hav- og Fiskerifond (EHFF), som i Danmark administreres af Fiskeristyrelsen. Sælsikre redskaber er relativt dyre, og det kræver erfaring og tilpasning hos fiskerne, hvis de skal være et konkurrencedygtigt alternativ til almindelige fiskeredskaber. Det er en stor udfordring at omstille fiskeriet til at bruge de nye typer redskaber, og det kræver, at den enkelte fisker

enten selv kan skaffe finansiering eller søge tilskud til anskaffelse af redskaberne. Samtidig skal den enkelte fisker have tillid til, at redskaberne fungerer tilfredsstillende til det pågældende fiskeri.

Miljø- og Fødevarerministeriet vil i dialog med sælarbejdsgruppen i første halvdel af 2020 undersøge, hvordan know how og erfaringer med brug af sælsikre redskaber kan udbredes.

Forskning i udvikling af bæredygtig sælturisme

Interessen for at bruge sæler som mål for kommerciel naturturisme er inden for de seneste år steget væsentligt i Danmark. Desuden findes der en række steder, hvor sæler er så let tilgængelige, at de kan observeres uden hjælp fra en turistoperatør. Al naturturisme er karakteriseret ved at være afhængig af en fælles ressource, i dette tilfælde de vilde sæler. For at denne ressource kan forvaltes bedst muligt, er det vigtigt at indtænke regler for hensigtsmæssig menneskelig færdsel og adfærd i en strategi. Forskning vil kunne være med til at afdække, hvorledes de vilde sæler bruges og påvirkes af naturturister i Danmark. Denne forskning kan anvendes til at formulere code of conduct for sælturisme i Danmark.

Øget fokus på implementering af forskningsresultater i praksis

Der er vigtigt, at resultaterne af ny forskning bliver omsat til praktisk anvendelse. Miljø- og Fødevarerministeriet vil i dialog med sælarbejdsgruppen styrke og understøtte dialogen mellem forskere, myndigheder og fiskere med fokus på overgangen fra forskningsprojekt til praktisk anvendelse af eller udbredelse af viden om forskningsresultater.

Aktører i forvaltningen/Målgruppe

Aktører i forvaltning af sæl er primært Naturstyrelsen (administration af VILREG, som er det elektroniske system, som reguleringstilladelser meddeles via, samt daglig forvaltning af reservater), Miljøstyrelsen (som har det overordnede ansvar for forvaltningen af arten) og Fiskeristyrelsen (Kontrolmyndighed).

Forvaltningsplanen udarbejdes i samarbejde sælarbejdsgruppen, der består af Danmarks Jægerforbund, Danmarks Fiskeriforening PO, Foreningen for Skånsomt Kystfiskeri, Danmarks Naturfredningsforening, Dyrenes beskyttelse, Fiskeri- og Søfartsmuseet, Københavns Universitet, DTU Aqua, DCE Aarhus Universitet, Miljø- og Fødevarerministeriet, Naturstyrelsen, Miljøstyrelsen og Fiskeripolitisk kontor. Sammensætningen fremgår af bilag 4.

Evaluerings

Miljøstyrelsen vil løbende evaluere forvaltningsplanens virkemidler og supplere forvaltningsplanen i takt med forskningen og udviklingen i sælbestandene. Styrelsen vil én gang årligt i samarbejde med sælarbejdsgruppen gennemgå status for forvaltningen af sæler i Danmark.

Referencer

Aarhus Universitet DCE 2019. NOVANA Marine områder 2018, Videnskabelig rapport. Årlig overvågning af bestandsstørrelser. Tal fra 2019 oplyst fra DCE maj 2020.

Christian Sonne, Katrin Vorkamp, Anders Galatius, Line Kyhn, Jonas Teilmann, Rossana Bossi, Jens Søndergaard, Igor Eulaers, Jean-Pierre Desforges Ursula Siebert, Rune Dietz. 2019. Human exposure to PFOS and mercury through meat from baltic harbor seals. Environmental Research vol. 175, Pges 376-383.

Emilie Nicoline Stepoen, Anders Galatius, Kirstin Anderson Hansen, Jacob Nabe-Nielsen, Magnus Wahlberg & Jonas Teilmann, in prep. Eurasian otters (*Lutra lutra*) response to underwater sounds

Konigson S, Fjalling A, Berglind M, Lunneryd SG. 2013. Male gray seals specialize in raiding salmon traps. *Fisheries Research* 148: 117-123.

Kauhala K, Kurkilahti M, Ahola MP, Herrero A, Karlsson O, Kunnasranta M, Tiilikainen R, Vetemaa M. 2015. Age, sex and body condition of Baltic grey seals: Are problem seals a random sample of the population? *Annales Zoologici Fennici* 52: 103-114.

Lehtonen E, Suuronen P. 2010. Live-capture of grey seals in a modified salmon trap. *Fisheries Research* 102: 214-216.

Lehtonen, E., Oksanen, S., Ahola, M., Aalto, N., Peuhkuri, N., and Kunnasranta, M. 2013. Satellitlemetriundersökning av gråsäl, fångade i ryssjor i Finska viken åren 2010-2012. Vilt- och Fiskeriforskningsinstitutet

Rambøl 2016. Nordstream 2. Underwater noise modelling, Finland.

Bilag 1: Hittidig forvaltning af sæl i Danmark

Beskyttelse

Sælerne har været en del af den danske natur i over 10.000 år og helt op i 1800-tallet blev sæler betragtet som en ressource man skulle passe på, da de havde betydning som grundlag for jagt og udnyttelse. Efterhånden som det danske kystfiskeri har udviklet sig til et fuldtidserhverv for mange mennesker, skete der en ændring i holdningen til sæler. I 1889 blev der indført skydepræmier som økonomisk incitament til at nedlægge flest mulige sæler. Skydepræmier blev først afskaffet i 1927. På det tidspunkt var der udbetalt skydepræmier for over 37.000 nedlagte sæler. I 1940-erne og 50-erne ansås jagten stadig som et middel til at nedbringe konflikter med fiskeriet. Bekæmpelsen resulterede i, at gråsælen næsten blev udryddet i danske farvande, og antallet af spættede sæler blev reduceret til under 2.000 dyr.

Begge arter er afhængige af uforstyrrede hvilepladser og områder med rigelig føde. I 1967 blev der indført en fredningstid på spættet sæl i yngletiden samt totalfredning af gråsæl. I 1976 blev spættet sæl fredet i Vadehavet og i 1977 i hele landet. Det første danske sælreservat blev oprettet ved Hesselø i 1951. Yderligere syv sælreservater blev etableret spredt ud over landet i årene 1979-1983. I disse reservater er der visse adgangsbegrænsninger, som sikrer sælerne fred til at yngle og hvile. Der er i dag 22 Natura 2000 områder i Danmark med spættet sæl på udpegningsgrundlaget, hvoraf 11 også har gråsæl på udpegningsgrundlaget, mens området omkring Ertholmene alene har gråsæl på udpegningsgrundlaget.

Overvågning

Hver bestand af sæler i Danmark overvåges årligt i forbindelse med yngletiden (for at estimere ungeproduktion) og fældetiden (for at producere bestandsestimater og/eller trends). Undersøgelser har vist at det er vigtigt at overvåge bestandene med flere optællinger hvert år for at opnå pålidelige estimater. I øjeblikket tælles de fire bestande af spættet sæl to gange årligt i fældeperioden (august) og en gang årligt i yngleperioden (juni) (bortset fra de spættede sæler i den vestlige Østersø, der ikke overvåges i yngleperioden da store dele yngler på spredte sten, hvor det ikke er muligt at få pålidelige estimater). Gråsælerne fra nordsøbestanden overvåges to gange i fældeperioden (marts-april) og tre gange i yngleperioden (november-december), mens gråsælerne fra østersøbestanden overvåges én gang i fældeperioden (maj-juni) og to gange i yngleperioden (februar-marts).

Begrænsning af konflikter

Forvaltning af sæler har siden 1967 fokuseret på at beskytte sælerne, men fra omkring år 2000 skete der en stigning i antallet af konflikter mellem sæler og kystfiskeriet. Forvaltningspraksis har siden 2005 været fastlagt af Forvaltningsplan for spættet sæl og gråsæl i Danmark. Da forvaltningsplanen blev udarbejdet, var det fortrinsvis kyst- og fjordfiskere, der oplevede spættet sæl som skadevoldende på fisk og fangstredskaber. Forvaltningsplanen åbnede derfor mulighed for regulering af spættet sæl, men ikke gråsæl. Gråsælen var i 00'erne sjælden i danske farvande, og forvaltningsplanen lagde derfor op til en strengere beskyttelse af denne art. Bestanden af gråsæler er vokset og det har bl.a. skabt en del konflikter ved Bornholm. Der blev derfor i 2014 givet muligheder for regulering af gråsæl i hele landet, og i 2016 blev tilføjet en særlig "bornholmerordning" som tillæg til forvaltningsplanen (Bilag 4). Bornholmerordningen gav en midlertidig mulighed for at regulere op til 40 gråsæler ved Bornholm hele året i en afstand på op til 500m fra erhvervsfiskeres fungerende fiskeredskaber. Det var svært at få ordningen til at fungere, og der blev kun nedlagt meget få sæler. Ordningen blev forlænget til udløb i 2019.

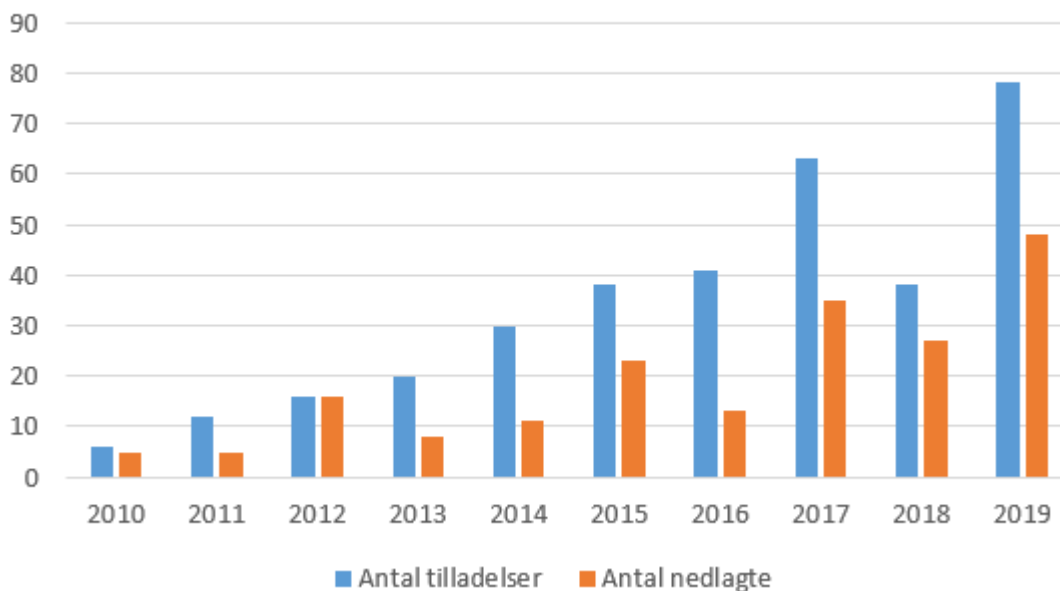
Vilkår for reguleringstilladelse af spættet sæl

- 1) Beskydningen skal foretages inden for en afstand af 100 m (i visse tilfælde 300 m) fra bundgarn eller ruser.
- 2) Der gives ikke dispensation til regulering af spættet sæl i yngletiden fra 1. juni til 31. juli samt i vildtreservater for sæler.
- 3) Nedlagte sæler skal så vidt muligt bjærges og stilles til rådighed for videnskabelige undersøgelser.
- 4) Der gives ikke tilladelser i Vadehavet (pga. en trilateral aftale om beskyttelse af Vadehavets sæler).

Vilkår for reguleringstilladelse af gråsæl

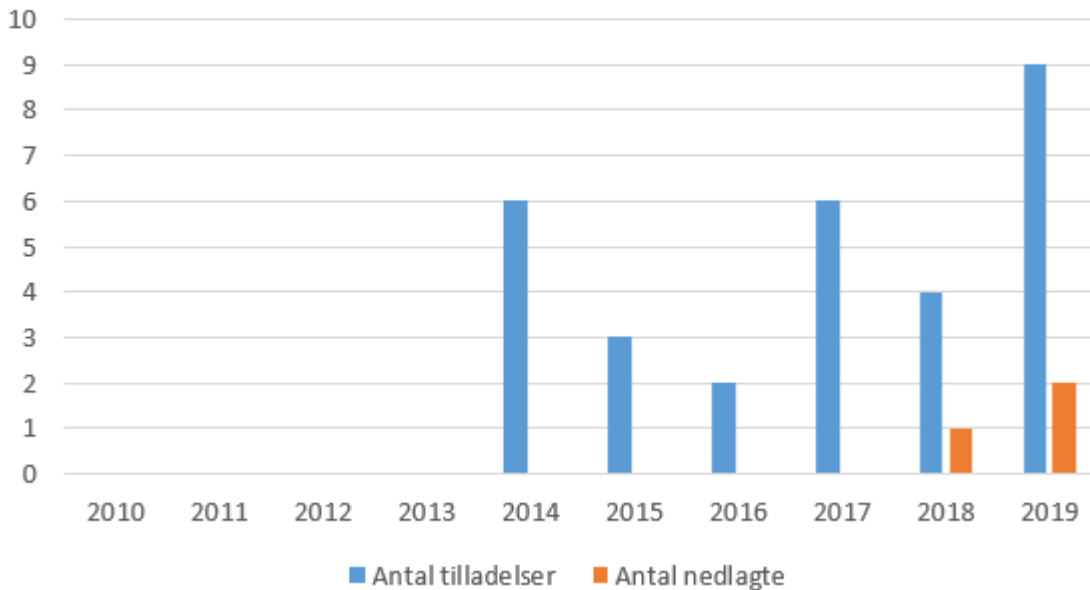
- 1) Beskydningen skal foretages inden for en afstand af 100 m fra fungerende fiskeredskab. Omkring Bornholm må regulering foretages inden for 500 m fra fangstredskaber.
- 2) Der gives ikke dispensation til regulering af gråsæl i yngletiden fra 1. februar til 15. april. Fra 1. januar til 31. juli gives ikke tilladelse inden for 30 km fra kendte ynglepladser. Der gives ikke tilladelse i Natura 2000 områder, hvor gråsæl er på udpegningsgrundlaget. Omkring Bornholm, hvor der er langt til ynglepladser må regulering foretages hele året.
- 3) Nedlagte sæler skal så vidt muligt bjærges og stilles til rådighed for videnskabelige undersøgelser. Omkring Bornholm udbetales en bjærgningspræmie for gråsæler, som er bragt ind til en havn.
- 4) Der gives ikke tilladelser i Vadehavet (pga. en trilateral aftale om beskyttelse af Vadehavets sæler).

Regulering af spættet sæl

FIGUR 1: Spættet sæl: Tilladelser til regulering og nedlagte sæler. I 2019 blev 5 af de 48 spættede sæler nedlagt i åer og 8 ved havdambrug. Kilde: MST VILREG

Regulering af grå sæl

FIGUR 2: Gråsæl: Tilladelser til regulering og nedlagte sæler. Hver tilladelse kan give dispensation til regulering af op til to sæler. Kilde: VILREG. Tilladelse til regulering af indtil 40 sæler ved Bornholm i 2016-19 er ikke medregnet. Der blev ikke indberettet reguleringer under ”Bornholmerordningen” i 2016 og 2017. I 2018 blev nedlagt en gråsæl og i første halvår 2019 blev nedlagt yderligere en gråsæl. I første kvartal 2020 blev i forbindelse med et forsøg med betalte sæljægere nedlagt 27 gråsæler ved Bornholm.

Afværgning af sælskader og udvikling af sælsikre redskaber

Afværgning af sælskader omfatter dels, at fiskerne skifter fiskeområde, når sælskaderne bliver for omfattende, eller begrænser det tidsrum fiskeredskaberne er i vandet og dels tekniske virkemidler af forskellig slags. Det kan være at forstærke eksisterende redskaber (f.eks. kasteruser af Dyneema), at anvende alternative redskaber, der er modstandsdygtige overfor sæler (f.eks. sælsikre tejner, Pontonruser og mini-snurrevod), eller at hindre sælernes kontakt med redskaber og fangster (f.eks. ved anvendelse af sælskræmmere).

Udvikling af sælsikre redskaber har i Danmark først og fremmest haft til formål at finde frem til redskaber, som de mindre garn- og krogfartøjer kan anvende til at fange de arter, som de ellers har fanget i garn og på kroge. Udviklingsarbejdet hos DTU Aqua har derfor været underlagt følgende krav:

- Redskabet skal kunne anvendes af små fartøjer, typisk fartøjer under 12 m.
- Redskabet skal kunne sikres mod angreb fra sæler.
- Der skal kunne drives et økonomisk bæredygtigt fiskeri med redskabet.
- Redskabet må ikke have nogen væsentlige, negative økosystemeffekter.

Kravet om, at redskabet skal være sikret mod angreb fra sæler betyder, at mulige kandidater inden for passive redskaber kun omfatter redskaber, der omslutter fangsten som f.eks. tejner og ruser.

Inden for aktive redskaber betyder de andre krav, at kun redskaber med en minimal bundpåvirkning, som mini-snurrevod, kan være bæredygtige alternativer til garn og kroge. DTU Aquas arbejde med udvikling og afprøvning af sælsikre redskaber har derfor omfattet tejner, Pontonruser og mini-snurrevod.

Udvikling af sælsikre redskaber - samt indkøb heraf - kan der søges om økonomisk støtte til via det danske hav- og fiskeriudviklingsprogram 2014-2020 under EU's Hav- og Fiskerifond (EHFF) samt Grønt Udviklings- og Demonstrations Program (GUDP).

Ruser og bundgarn

Forsøg og praktisk fiskeri har vist, at det er muligt at begrænse problemet med skader på ruser og ødelagte fangster ved at montere beskyttelsesnet eller tilsvarende uden på ruserne og derved forhindre, at sæler kan nå fangsten eller ødelægge redskaberne. Ulempen er øgede udgifter til redskaber. DTU Aqua har udført forsøg med at forstærke kasteruser ved at konstruere rusen af en meget stærk polyethylentråd (Dyneema). Disse ruser havde samme fangstrater som standardruser, samtidigt med, at sælerne ikke kunne rive huller i netmaterialet. Dyneema-ruserne vejer mindre, er nemmere at håndtere og kræver mindre vedligehold, men er dyrere i anskaffelse.

For bundgarnsfiskeri er problemerne med sæler ikke så meget skader på redskaberne, som at sælerne angriber de fisk, der er fanget i bundgarnene. Afhjælpning af dette problem kan være at hindre sælernes adgang til bundgarnene ved at blokere indgangen. DTU Aqua gennemfører i 2019-2020 forsøg med montering af en stoprist i indgangen og med at anvende en sælspecifik, akustisk alarm til at holde sælerne borte fra bundgarnet.

Nedgarn og krogliner

I forbindelse med kortlægningen af sælskader i dansk fiskeri peges der på, at fiskeri med nedgarn og krogliner ikke umiddelbart kan beskyttes mod sæler. Fiskeri med tejner kan for nogle fiskerier være et realistisk alternativ, hvor det vil være muligt at beskytte fangst og redskab. DTU Aqua gennemfører i 2019-2020 forsøg med en sælspecifik, akustisk alarm til at skræmme sæler væk fra krogliner i Østersøen.

Tejner

Tejner er fiskefælder, der er opbygget af en metalramme overtrukket med et netmateriale. Alt efter hvad man ønsker at fange, er de opbygget på forskellig vis og kan have flere indgange og fangstkamre. Tejnen agnes for at lokke fisk ind i fælden, hvorefter fisken har svært ved at finde ud igen. Tejnerne sættes i lænker på eller tæt ved bunden, hvor de passivt står og lokker fisk til. Tejnefiskeri i Danmark er ikke udbredt i det kommercielle fiskeri, men tejner kan være en alternativ fiskeform, da tejnene kan beskytte fangsten mod sælangreb.

DTU Aqua har i 2018 modtaget tilsagn om midler fra Den Europæiske Hav- og Fiskerifond til at gennemføre et forsøg gennem et helt år (2020) med de bedste tejnetyper, for nærmere at undersøge forhold omkring tejnefiskeriets rentabilitet herunder også årstidsvariation, håndteringstid m.m.

Pontonruser

Den svenske Pontonruse er oprindeligt udviklet til fangst af laksefisk, hvor den bruges kystnært med et ledegarn fra land ud til rusen. Det er dog også muligt at anvende den på dybere vand, hvor ledegarnet ikke går ind til kysten, men er udlagt på havbunden for at lede fiskene ind i rusen. Rusen er bygget op omkring et stativ af aluminiumsrør som en dobbeltvægget ruse, hvor den yderste netvæg er fremstillet af Dyneema eller et tilsvarende stærkt materiale, der fungerer som beskyttelse mod sælerne. DTU Aqua har i samarbejde med Sveriges Landbrugsuniversitet i 2018-2019 udført indledende forsøg med Pontonrusen til fangst af torsk finansieret af Den Europæiske Hav- og Fiskerifond. De foreløbige resultater har ikke været lovende, idet fangstraterne har været meget lave, men yderligere forsøg udføres i 2019-20.

Mini-snurrevod

Mini-snurrevod er opbygget som et traditionelt snurrevod bare i miniformat, således at det kan fungere på langt mindre fartøjer. Snurrevod fungerer ved, at et anker udsættes, hvor et vodtov og en bøjle er fastgjort. Vodtoven sejles ud, hvorefter selve vodposen udkastes. Derefter sejles det andet vodtov i en stor bue op til bøjen. Ved bøjen opsamles det først udlagte tov, og fartøjet sejler nu fremad, mens begge torve hales ind og til sidst bjærges voddet.

Fiskeri med snurrevod har haft en lang historie i dansk fiskeri, mens fiskeri med mini-snurrevod ikke har været anvendt. Fiskeri med snurrevod kræver en flad bund, da linerne bevæger sig lige over bunden. Er bunden ujævn vil linerne sidde fast. Et mini-snurrevod er langt mindre pladskrævende, da det vil operere med væsentligt kortere liner end det traditionelle fiskeri, men det stiller stadig krav til en glat bund. Hvis torsken derfor står på stenbund, vil det ikke være muligt at fange den med snurrevod.

DTU Aqua gennemførte i 2018-2019 i samarbejde med SLU og med støtte fra Den Europæiske Hav- og Fiskerifond (EHFF) undersøgelser af, om mini-snurrevod kan anvendes til fangst af torsk med tilstrækkeligt høje fangstrater til at være et økonomisk bæredygtigt alternativ til garn. DTU Aqua har i 2018 modtaget tilsagn om yderligere midler fra Den Europæiske Hav- og Fiskerifond til at fortsætte disse forsøg i 2019-2020.

Sælturisme

Interessen for at bruge sæler som mål for kommerciel naturturisme er stigende. Seneste opgørelse af antallet af solgte billetter til sælrelaterede naturoplevelser i Danmark er fra 2015 og lå på ca. 29.000 billetter, og havde en samlet værdi af mere end 3,8 mio. kr.

Kommercielle sælturisme-operatører er et supplement til befolkningens mulighed for at deltage i ikke-kommercielle ture til observationslokaliteter arrangeret af eksempelvis foreninger samt steder, hvor sæler er så let tilgængelige, at de kan observeres uden transporthjælp fra en operatør. En undersøgelse af kystturismen fra 2013 fandt, at Danmark havde 34,3 mio. overnatninger ved den danske kyst -og en samlet omsætning på 34 mia. DKK, og at naturattraktioner var den primære attraktion i Danmark. Dette underbygger forventningen om vækst i efterspørgslen på sælturisme.

I England, hvor naturturisme på havet har fået et meget stort omfang, er der private organisationer, som tilbyder certificering af operatører – f.eks. [WiSe](#), som har udarbejdet et sæt etiske retningslinjer og kurser for operatører. Der har hidtil ikke været nogen regulering i forhold til udøvelse af sælturisme i Danmark ud over de retningslinjer om bl.a. færdsel i sælreservaterne, som fremgår af reservatbekendtgørelserne.

Bilag 2: Trusler og sygdomme

Forstyrrelser

Sæler er afhængige af hvilepladser på land, særligt i forbindelse med pelsskifte/fældning, parring, fødsler og yngelpleje. Spættet sæl bruger i fælde- og yngleperioderne omkring halvdelen af deres tid på land, hvor de er mere følsomme overfor forstyrrelser. Deres mobilitet er nedsat i forhold til i vandet, og de har meget større flugtafstand her. Dertil kommer, at der ofte er langt til en alternativ hvileplads. Forstyrrelser i fælde- og yngleperioderne vil have negative effekter på sælernes energibudget, og i yngleperioden er det sandsynligt, at dette vil påvirke ynglesuccesen. Gråsælernes unger fødes med hvid ulden fosterpels, der fældes efter nogle uger. Denne pels er ikke vandskyende, så det kan være fatalt for ungen at blive skræmt i vandet gentagne gange inden fældningen er overstået.

Etableringen af sælreservater og Natura-2000-områder, hvor der tages særligt hensyn til at sælerne kan få ro, har haft stor betydning for sælbestandenes fremgang siden 1970'erne.

Forstyrrelser kan bl.a. opstå i forbindelse med sælturisme, som er i stor fremgang mange steder i landet. Hvis arrangører af sælsafari ikke tager hensyn til sælerne og respekterer flugtafstand og varighed af forstyrrelsen, kan det have alvorlige konsekvenser for sælerne.

Støj

Undervandsstøj kan medføre fysisk skade og tab af hørelse, forstyrrelse af adfærd og maskering af vigtige lyde. Chokbølger (impulsstøj) fra f.eks. eksplosioner og nedramning af bundgarnspæle pæleramninger kan forårsage vævsskader, hvor øret er det mest sårbare organ. Særligt kraftige lydpåvirkninger kan være fatale, mindre kraftige påvirkninger kan forårsage permanent nedsættelse af hørelsens følsomhed og medfører sandsynligvis, at sælen ikke overlever. Mindre påvirkninger forårsager midlertidig nedsættelse af hørelsen, som dyret kommer sig over i løbet af timer eller dage. [Modelberegninger](#) har vist, at rydning af sunkne miner kan give permanente vævsskader på sæler i op til 15 km fra sprængningerne, medens der kan være midlertidige skader i op til 44 km.

Maskering af lyd sker, når støj reducerer et dyrs evne til at opfange og identificere lyde, der er vigtige, såsom kommunikation mellem sælerne. Særligt længerevarende eller permanente støjkilder som f.eks. skibsstøj (lavfrekvent støj) er potentielle kilder til maskering.

Bifangst

Bifangst af sæler kan ske i forskellige typer af passivt fiskeudstyr såsom nedgarn, drivgarn, ruser og pontonruser. For Estland, Finland og Sverige er det estimeret, at bifangsten af gråsæler i disse lande var på over 2.000 individer i 2012. Hvis dette er repræsentativt, er det en betydelig andel af østersøpopulationen og vil have indflydelse på dennes udvikling, selvom bifangsten tilsyneladende mest er af unger og unge hanner, der er mindre vigtige for populationsudviklingen.

DTU Aqua gennemfører i 2016-2019 en undersøgelse af bifangster af havpattedyr og havfugle i danske garnfiskerier baseret på videoovervågning af fartøjer. Resultater fra undersøgelsen forventes at foreligge i 2020.

Ulovlig regulering

Myndighederne har fokus på ulovlig regulering, herunder at stormaskede fiskegarn kan benyttes til at fange og drukne sæler. Omfanget af ulovlig regulering har betydning for bestandens mulighed for at opnå gunstig bevaringsstatus, hvorfor der er behov for at arbejde videre med at forebygge ulovlig regulering. Ved en drøftelse af problemet i arbejdsgruppen for havpattedyr i Østersøen (HELCOM MAMA) var det en generel vurdering, at problemet er udbredt i hele Østersøregionen. I Nordtyskland er der i 2018 strandet flere sæler, hvor obduktion viste, at de var døde ved drukning.

Sygdomme

De spættede sæler i Europa har siden 1988 været ramt af gentagne virusepidemier. PDV-epidemierne (morbillivirus) i 1988 og 2002 gjorde særligt store indhug, hvor op mod halvdelen af sælerne i de ramte populationer døde. Derudover har de spættede sæler i Kattegat været ramt af en ukendt sygdom i 2007, og sælerne i Kattegat, Limfjorden og Vadehavet af en epidemi af Influenza A i 2014, der har dræbt mindre dele af populationerne. Sæler, der har overlevet en PDV-epidemi har vist sig at være immune over for smitten i resten af deres liv. PDV-epidemierne kan således potentielt vende tilbage med intervaller på over 10 års mellemrum, når andelen af sæler uden immunitet (de som er født siden sidste epidemi) når et tilstrækkeligt niveau og viruset kommer i cirkulation.

En hypotese er, at gråsæler, der bevæger sig over større afstande end spættet sæl, bringer smitten til populationerne af spættet sæl, men nyere forskning tyder på at spættet sæl også selv kan sprede sygdommen. Ingen af de nævnte epidemier synes at have forårsaget høj dødelighed blandt gråsæler, selvom næsten alle testede gråsæler var smittet med PDV i både 1988 og 2002. Hidtil er størrelsen af de populationer af spættet sæl, der er blevet ramt af PDV-epidemier, genoprettet i løbet af 5-10 år.

Parasitter

Parasitter forekommer naturligt i vilde dyr og er ikke nødvendigvis et sygdomstegn. De kan dog også forårsage alvorlige helbredsproblemer for enkeltindivider.

Begge sælarter er værter for parasitiske arter af rundorme (*Pseudoterranova decipiens* – kendt som torskeorm/sælorm, *Contracaecum osculatum* – kendt som leverorm og **Anisakis simplex**). De to første benytter først og fremmest sæler som slutvært, hvor de afslutter deres livscyklus, mens Anisakis ofte findes i sæler i sit larvestadie. Anisakis kan ikke opretholde sin livscyklus i Østersøen, dels pga. lav saltholdighed og mangel på mellemvært (krebsdyr). Forekomst af fx *C. osculatum* i torsk er korreleret med dårligere tilstand og dermed lavere kommerciel værdi (se bilag 3, Sælens påvirkning på fiskebestande).

Sælerne kan have en høj forekomst af parasitter i deres tarmsystem, tilsyneladende uden negative effekter, men særligt anisakider kan forårsage mavekatar, mavesår, inflammation, diarré, væskemangel og blodmangel.

Ud over de nævnte arter kan sæler også inficeres af en række arter af fladorme, bændelorme og kradsere. Sæler rammes også af infektioner af rundorme i luftvejene - i danske farvande først og fremmest arterne *Otostrongylus circumlitos* og *Parafilaroides gymnurus*. De er en almindelig dødsårsag hos unge spættede sæler under et år, hvor de hæmmer dyrenes evne til at dykke og søge føde. Deres forekomst i danske sæler er steget kraftigt siden 1990'erne.

Forurening

Som toprovdyr i det marine økosystem er sæler særligt sårbare overfor miljøfremmede stoffer, der bioakkumulerer i fødekæden. Forurening i havet er meget større end på land og med sælerne i toppen af fødekæden, er de sammen med hvalerne de mest belastede dyr.

Nedsat reproduktion i sammenhæng med organokloriner og tungmetaller er set hos spættet sæl i den hollandske del af Vadehavet. Belastningerne i disse områder er dalet væsentligt siden disse observationer og de høje vækstrater i populationerne tyder på, at problemerne er væsentligt reducerede i de fleste områder. Selvom problemerne med organokloriner er aftagende i områderne omkring Danmark, kan andre stoffer som f.eks. perfluorerede stoffer påvirke en række parametre hos sæler, såsom reproduktion, metabolisme og immunsystem.

Forskere på Aarhus Universitet har undersøgt [danske sælers egnethed som menneskeføde](#) ud fra undersøgelser af kød fra regulerede spættede sæler fra Øresund og den sydvestlige Østersø fra årene 2005-2015. For ikke at overskride grænser for maksimalt anbefalet indtag af de relevante miljøgifte bør voksne mænd og kvinder ikke ugentligt indtage mere end hhv. 76 og 57 g kød ift. kviksølvindtag og 67 hhv. 50 g ift. indtag af perflourerede stoffer. Sælkød er dermed ikke egnet til menneskeføde.

Klimaændringer

Klimapåvirkningerne af havpattedyr er primært indirekte, ofte gennem ændringer i det fysiske habitat eller forstyrrelser af fødenet. Direkte påvirkninger ses hos dyr, der er afhængige af havis, som f.eks. isynglende sæler. I Østersøen yngler både ringsæler og gråsæler på is, og sidstnævnte har større ynglesucces på havisen end på andre ynglepladser. Reduceret isdække i Østersøen kan således påvirke den fælles østersøpopulation af gråsæler negativt. Ændringer i økosystem og fødegrundlaget kan påvirke de forskellige områders bæreevne for sælpopulationer, men det er svært at fastslå klimaændringer som årsag til sådanne ændringer. På længere sigt kan negative påvirkninger forekomme i form af oversvømmelse af hvilepladserne, der ofte ligger meget lavt og ikke nødvendigvis kan erstattes med nærliggende alternativer.

Bilag 3: Konflikter

Sæler skaber en række konflikter med fiskeri, som kan opdeles i følgende hovedområder:

- **Skader på fangst og fiskeredskaber**, som primært forekommer i det kystnære fiskeri, hvor fiskeriet foregår med passive/stationære redskaber (garn, ruser og kroge), og hvor sæler kan forvolde skade på både redskaber og fangst. Ved fiskeri med aktive/trukne redskaber (trawl og snurrevod m.v.) er der ikke problemer med, at sælerne skader redskaber eller fangst.
- **Påvirkning af fiskebestande** i saltvand, som dels skyldes, at sæler spiser fisk, dels at sæler er mellemvært for parasitter, som påvirker nogle fiskearter, og at sæler kan skræmme fisk væk fra visse områder. .
- **Skader på havbrug**, hvor der dels er bidskader og stresspåvirkning af fiskene i burene, dels skader på burene, som kan medføre udslip af fisk.
- **Påvirkning af sårbare fiskebestande og fiskeri i åer**, hvor der dels er skader på gydebestandene, dels faldende interesse for at betale for lystfiskeri, når der er sæler i åerne.

Skader på fangst og fiskeredskaber

[DTU Aqua har i 2015](#) kortlagt sælskader i dansk fiskeri med fokus på havfiskeri med passive redskaber. Skaderne består i fisk med bidskader samt huller i garn og ruser eller ødelagte kroge og tjavser. Skader, hvor fisk fjernes helt fra redskaberne, er vanskelige at kvantificere, men svenske undersøgelser har skønnet, at for hver skadet fisk i et garn var i gennemsnit 4 fisk fjernet helt fra redskabet. I tilgift til de direkte problemer kommer indirekte effekter af sælskader, som omfatter tab af fangst som følge af ødelagte redskaber, omkostninger til reparation af redskaber, kortere levetid for redskaberne, bortskræmning af fisk fra redskaberne. Skadesniveauet kan variere meget afhængigt af farvandsområde, årstid, fangstredskab og fiskepraksis.

Siden 2017 har det været muligt for danske fiskere at indrapportere omfanget af sælskadet fisk til Fiskeristyrelsen og fiskere i hele landet er blevet opfordret til at bidrage. Indrapporteringen har haft til hensigt at danne grundlag for en vurdering af behovet for en eventuelle kompensationsordning. Indrapporteringerne er af meget uensartet karakter og der har ikke været udført en systematisk kontrol med indrapporteringerne. I 2017 er der registreret indberetning af sælskadet fangst fra 7 fartøjer. I 2018 fra var der 30 fartøjer, mens i 2019 (frem til oktober) 40 fartøjer.

Hovedparten af indberetningerne er torsk og i de første 10 måneder af 2019 er der indberettet skadet fangst på i alt ca. 11,5 ton torsk. Det er relativt små mængder, som er indberettet af øvrige fiskearter. . Det vurderes, at en væsentlig del af den sælskadede fangst ikke er blevet indrapporteret, men årsagen til dette er ikke klarlagt.

Sælernes påvirkning på fiskebestande

Danske erhvervsfiskere har gennem en årrække observeret en nedgang i den kystnære forekomst af kommercielt vigtige fiskearter i Danmark. DTU Aqua har i perioden 2013 – 2019 gennemført en række undersøgelser af kystnære fiskebestande (særligt torsk og rødspætte). Undersøgelserne tyder på, at tilbagegangen er startet i 1990erne og at der er tale om et komplekst samspil af flere faktorer, samt at nedgangen er registreret i store dele af både Nordsøen og Østersøen. Det er særligt på lavere vand (<35m), at problemet er størst, men der mangler generelt data om fiskebestandene på lavt vand.

Stigende havtemperaturer, faldende saltholdighed, iltsvind, opfiskning af byttedyr, fiskeri, forurening m.v. kan have negative effekter på fiskenes trivsel, herunder modtagelighed for inficering med parasitter.

Sæler er slutvært for en række parasitter, som har fisk som mellemværter, for eksempel torskeorm (også kaldet sælorm), *Pseudoterranova decipiens* og torskens leverorm, *Contracaecum osculatum*. Nye undersøgelser af torsk fanget i Nordsøen, i de indre danske farvande og ved den nordtyske kyst, ved Bornholm samt syd for Gotland har vist, at torsk som lever i vandene øst for Bornholm og til syd for Gotland er svært inficerede med leverorm. Torsk som lever i områder længere vest og nordvest har derimod kun få eller ingen leverorm (Sokolova et al 2018). Man ved også at antallet af leverorm i torskene ved Bornholms østkyst har været stigende siden 2011-2012 (Haarder et al 2014).

Torsk optager den parasitiske leverorm, når de æder andre fisk, heriblandt sild og brisling. Sælerne spiller en væsentlig rolle, da de er en del af parasiternes livscyklus, men der mangler viden om, hvor stor betydning antallet af sæler har i forhold til smittetryk og infektionsniveau og i forhold til de øvrige presfaktorer på torsk. Sandsynligvis er der tale om en kombination af flere faktorer og muligvis kan deres effekter forstærke hinanden.

Hertil kommer, at sæler æder fisk. Københavns Universitet, DTU Aqua og Sveriges Landbrugsuniversitet har i samarbejde undersøgt hvor store mængder af de forskellige fiskearter sæler æder i forskellige områder af Østersøen. (DTU Aqua rapport 341-2019). DTU Aqua har desuden i 2019 modtaget støtte fra EHFF til i samarbejde med Aarhus Universitet at gennemføre en rumligt eksplicit analyse af gråsælens konsumtion af torsk i Østersøen. Der mangler dog stadig data om, hvor stor en andel af sin fiskeføde som sæler fanger kystnært, samt over størrelsen af de kystnære fiskebestande.

[Modelberegninger fra Skotland](#) konkludere, at hvis bestande af torsk har været overfisket til små populationer, kan predation fra sæler forhindre genopbygningen af bestanden selv ved meget reduceret fiskeri. [Omkring Bornholm](#) ser man en meget høj predation på torsk fra gråsæl, samtidig med at torskens leverorm påvirker torskene negativt. [I Vadehavet](#) har den spættede sæl en stor påvirkning på de demersale bestande, hvor det estimeres at i den hollandske del af Vadehavet kan sælerne imellem september og juni potentielt kan æde op imod 43-60 % af de bundlevende fiskebestande.

Mængden af fisk i forskellige områder kan påvirke, hvor sælerne søger hen for at finde føde. Iltsvind i fjorde kan betyde at sælerne søger ud af fjordene og op i åerne. Dette er sandsynligvis forklaringen på den stigende mængde sæler, som søger op i åer. I åerne kan sælerne yde stor skade på gydemodne fisk, da de er lette at fange i åerne og sælerne ofte kun bider bugen op og spiser den næringsrige rogn. Aarhus Universitet er i gang med en række undersøgelser af sælernes betydning i åerne.

Sæler er således en del af den komplekse problemstilling, men der mangler data og viden om, hvor stor denne andel er i forhold til de øvrige presfaktorer på fiskebestandene i Danmark.

Skader på havbrug

De væsentligste problemer består i, at fiskene i burene bliver stressede, når sælerne kredser omkring burene, samt at der kan opstå udslip, hvis sælerne får bidt hul på nettene. Særligt er der problemer med, at der i bunden af burene sidder en "dødsamler", som er en netpose til opsamling af døde fisk. Sælerne bider i de døde fisk i dødsamleren og kan lave hul på den, også selv om, der monteres en forstærket inderpose. Dette kan forårsage større udslip. Hertil kommer, at der forekommer bidskader på levende fisk i burene, når sælerne angriber burene. Omfanget af disse skader er imidlertid svære at opgøre, da fiskene efterfølgende lander i dødsamleren sammen med fisk, som er døde af sygdomme, men som også bliver bidt i dødsamleren.

Havbrugernes erfaring er, at det er relativt få sæler, som angriber burene, og hvis det lykkes at skyde en sæl i forbindelse med en reguleringstilladelse, giver det normalt fred omkring burene i noget tid. Ind til videre har der kun været problemer med spættede sæler ved havbrugene og det er ikke alle havbrug, som oplever væsentlige problemer. Det angives, at der er sket en væsentlig stigning i problemerne de seneste 5 år, og det er særligt i Smålandsfarvandet, det sydlige Lillebælt, sydlige Kattegat (Nord for Samsø), samt i Horsensområdet og Horsens Fjord.

Fysiske barrierer og ekstra ydernet, som skal forhindre sælerne i at komme tæt på burene, anses ikke for praktisk muligt. Det skyldes primært størrelsesforholdene, hvor havbrugsanlæg på 8 – 18 bure typisk strækker sig over 0,1 – 0,3 km². Dette giver meget lange stræk, hvor nettene både skal forankres i bunden og nå helt op i overfladen, hvilket kan være vanskeligt, når der er stor variation i de fysiske forhold på opdrætslokaliteten (vanddybde, strøm, bølger og bundforhold).

Påvirkning af pressede fiskebestande og fiskeri i åer

Sæler, som søger op i åerne efter føde, kan skade pressede bestande af ynglefisk. Foreninger, som organiserer lystfiskere og sælger fiskekort mener, at det påvirker salget af medlemskaber og fiskekort, hvis der ofte kommer sæler i fiskevandet. Sælerne skræmmer og stresser fiskene i åerne og gør dermed fiskeriet vanskeligt. Lystfiskeriet har lokalt stor betydning for turisterhvervene.

Telemetristudier har tidligere vist, at de samme sæler vender tilbage til de samme fourageringsområder til havs. På den baggrund er der grund til at antage, at det primært er nogle enkelte individer, som har fundet ud af, at det er let at fange føde i åerne, som vender tilbage. Med revision af vildtskadebekendtgørelsen i 2018 blev der givet mulighed for at give reguleringstilladelse i ferskvand til lodsejere og fritidsfiskeorganisationer, hvis der var tale om skader på pressede fiskebestande eller fiskeri.

Der blev i august 2018 givet tilladelse til regulering af i alt 7 sæler i Karup Å. Der blev op til den første reguleringstilladelse gjort daglige observationer af sæler i åen. I løbet af kort tid blev der reguleret 3 sæler, hvorefter antallet af sælobservationer i åen faldt markant. Der blev i alt nedlagt 6 sæler i åen i efteråret 2018, hvorefter der fulgte en lang periode uden sælobservationer.

Der mangler dog viden om omfanget af de skader, som sælerne påfører fiskebestandene i åerne, og der mangler viden om egnede afværgeforanstaltninger, som ikke har utilsigtede bivirkninger på den øvrige fauna i åerne. Der er derfor i efteråret 2018 iværksat en [række forskningsprojekter ved DCE](#), som bl.a. skal kortlægge sælernes færden i åerne, deres påvirkning af fiskebestandene (foruden fiskeriets) og mulige afværgeforanstaltninger.

Bilag 4: Bornholmerordningen (Naturstyrelsen 2016)

Midlertidig forsøgsordning for regulering af gråsæl i farvandet omkring Bornholm

Dette tillæg erstatter for farvandet omkring Bornholm ”forslag til midlertidig ordning for regulering af gråsæl” af 26. marts 2014.

Naturstyrelsen kan meddele tilladelse til regulering af op til 40 gråsæler i farvandet omkring Bornholm, jf. kortbilag.

Tilladelse til regulering af gråsæl i farvandet omkring Bornholm kan meddeles til:

- Danmarks Jægerforbunds (DJF) sælreguleringskorps på baggrund af fuldmagt fra nedenstående gruppe evt. ved en samlet repræsentant og
- fiskere med erhvers- eller bierhvervslicens, som har alvorlige skader på fangst og fiskeredskaber, der med stor sandsynlighed er forårsaget af gråsæl i farvandet omkring Bornholm og som opfylder betingelserne i denne ordning. Indehaveren af en sådan tilladelse kan til enhver tid overdrage udøvelsen af reguleringen til en anden, der opfylder betingelserne i ordningen. Ved overdragelse er det den, der udfører reguleringen, der er ansvarlig for overholdelsen af vilkårene i denne ordning.

Reguleringen skal foretages af en myndig person over 18 år med gyldigt jagttegn, som har gennemført og bestået DJF og NST's kursus i regulering af gråsæl.

Vilkår for reguleringen:

Naturstyrelsen giver dispensation til regulering af gråsæl i farvandet omkring Bornholm under følgende vilkår:

Antal

Tilladelseshaver kan regulere gråsæler indtil rammen på 40 gråsæler er udnyttet.

Det påhviler den enkelte tilladelsesindehaver eller den, der har fået overdraget udøvelsen af reguleringen, at orientere sig hos vildtkonsulenten for Nordsjælland om, hvor mange gråsæler, der er tilbage i rammen forinden regulering finder sted.

Det påhviler videre tilladelseshaveren eller den, der har fået overdraget udøvelsen af reguleringen straks at indberette nedlagte gråsæler til vildtkonsulenten for Nordsjælland, se nedenfor.

Periode

Regulering af gråsæl i farvandet omkring Bornholm kan ske hele året.

Geografisk afgrænsning

Regulering kan ske i farvandet omkring Bornholm med undtagelse af Natura2000 område (Ertholmene) som afgrænset i kortbilag. Området er listet nedenfor og vist på kortbilaget. Natura 2000 område 189 Ertholmene

Hvordan skal reguleringen foregå?

Reguleringen skal ske mod gråsæler, der befinder sig inden for 500 m fra et fungerende fiskeredskab.

Reguleringen må ske fra

- Land med samtykke fra lodsejeren (mod sæler, der ligger i vandet)
- Kunstig platform, forudsat at der er opnået tilladelse hertil fra Kystdirektoratet
- Stilleliggende båd, herunder med motoren i gang
- Godkendt fangstredskab

Reguleringen foretages med riffel i henhold til gældende regler for spættet sæl i bekendtgørelse om våben og ammunition, der må anvendes til jagt mv., dog således, at der også kan anvendes klasse 2 våben ved hovedskud. Brug af våben på stedet må ikke være i strid med andre regler.

Bjærgning m.v.

Tilladelseshaver eller den, der har fået overdraget udøvelsen af reguleringen, er forpligtet til at medbringe nødvendige redskaber til forsvarlig bjærgning af nedlagte sæler.

Tilladelseshaveren eller den, der har fået overdraget udøvelsen af reguleringen, skal så vidt muligt bjærge nedlagte sæler og transportere den til land.

Naturstyrelsen udbetaler en bjærgningspræmie på 500 kr. pr. bjærget gråsæl.

I de tilfælde, hvor der sker bjærgning, skal tilladelseshaveren eller den, der har fået overdraget udøvelsen af reguleringen, hurtigst muligt og senest ved ilandbringning, underrette Naturstyrelsen Nordsjælland, således at sælen hurtigt kan blive afhentet af Naturstyrelsen med henblik på undersøgelser.

I de tilfælde, hvor en forsøgt regulering ikke har ført til nedlæggelse af sæler eller hvor bjærgningen ikke har kunnet gennemføres, skal tilladelseshaveren eller den, der har fået overdraget udøvelsen af reguleringen snarest muligt foretage indberetning herom til Naturstyrelsen.

Hvor gråsæl nedlægges, hvad enten den bjærges eller ej, skal position for nedlagte sæler oplyses fx ved angivelse af lokalt stednavn og angivelse af georeference som eksempelvis UTM-koordinater.

Andre vilkår

Regulerede gråsæler må ikke gøres til genstand for handel.

Reguleringstilladelsen eller en kopi skal medbringes og fremvises på forlangende.

Naturstyrelsen sender en kopi af tilladelsen til politiet.

Varighed

Tilladelsen gælder indtil rammen er udnyttet dog maksimalt i et år fra ikrafttrædelse.

Bilag 5: Sælarbejdsgruppen

Medlemmer af arbejdsgruppen for sæler		
Navn	Organisation	Rolle i arbejdsgruppen
Niels Henrik Simonsen	Damarks Jægerforbund	Interessant
Michael Andersen	Danmarks Fiskeriforening PO	Interessant
Hanne Lyng Winter	FSK Foreningen for skånsomt Kystfiskeri Producentorganisation	Interessant
Bo Håkansson	Danmarks Naturfredningsforening	Interessant
Michael Carlsen	Dyrenes Beskyttelse *)	Interessant
Charlotte Bie Thøstesen	Fiskeri & Søfartsmuseet	Formidler
Morten Tange Olsen	Københavns Universitet	Forsker
Anders Galatius	DCE Aarhus Universitet	Forsker
Finn Larsen	DTU Aqua	Forsker
	Miljø- og Fødevarerministeriet - Fiskeri	Myndighed
	Naturstyrelsen	Myndighed
	Miljøstyrelsen	Myndighed

*) Dyrenes Beskyttelse har først deltaget fra november 2019.

Bilag 6: Direktiver, konventioner og internationale aftaler

EU's habitatdirektiv

Spættet sæl og gråsæl er omfattet af EU's habitatdirektiv (Rådskonvention 92/43/ECC af 21. maj 1992 om beskyttelse af naturlige levesteder samt flora og fauna). Formålet med beskyttelsen er at opretholde eller genoprette en gunstig bevaringsstatus for vilde dyr- og plantearter omfattet af direktivets bilag. Begge sælarter er optaget i direktivets bilag II og bilag V.

Habitatdirektivets bilag II omfatter dyre- og plantearter, hvis bevaring kræver etablering af særlige beskyttelsesområder. Der er i henhold til direktivet udpeget særlige habitatområder til beskyttelse af arter og naturtyper, der er omfattet af direktivets bilag. Spættet sæl og gråsæl indgår således i udpegningsgrundlaget for flere habitatområder.

Alle betydelige hvilepladser for sæler i Danmark er i henhold til habitatdirektivet udpeget som Natura 2000 område med enten spættet sæl eller gråsæl (eller begge arter) på udpegningsgrundlaget. For hvert af områderne har Miljøstyrelsen udarbejdet politisk godkendte Natura 2000-planer, der skal sikre, at habitater og arter på udpegningsgrundlaget beskyttes. I disse områder er der forvaltning af aktiviteter, der er potentielt skadelige for sælerne i henhold til EU's Habitatdirektiv. I praksis er alle danske vildtreservater, som er udpeget for at beskytte sæler ("sælreservater") inkluderet som Natura 2000 områder.

Det fremgår af direktivets artikel 14, at udnyttelse af dyre- og plantearter, der er opført på bilag V, skal være forenelig med opnåelse eller opretholdelsen af gunstig bevaringsstatus for arterne. Begge sælarter kan således udnyttes, men udnyttelsen skal ske på grundlag af forvaltningsregler, der sikrer opretholdelse af gunstig bevaringsstatus. Fravigelse fra artikel 14 skal opfylde betingelserne i direktivets artikel 16.

Det fremgår af art. 16, at reguleringstilladelse forudsætter, at

- der ikke findes nogen anden brugbar løsning,
- foranstaltningen ikke hindrer opretholdelse af den pågældende bestands bevaringsstatus i dens naturlige udbredelsesområde, og
- foranstaltningen sker for at beskytte en vægtig samfundsmæssig interesse, herunder for at forhindre alvorlig skade navnlig på afgrøder, besætning, skove, fiskeri, vand og andre former for ejendom

Gunstig bevaringsstatus

En arts bevaringsstatus anses jf. habitatdirektivets art. 1, litra i) for gunstig når:

- Data vedrørende bestandsudviklingen af den pågældende art viser, at arten på lang sigt vil opretholde sig selv som en levedygtig bestanddel af dens naturlige levesteder, og
- artens naturlige udbredelsesområde hverken er i tilbagegang, eller der er sandsynlighed for, at det inden for en overskuelig fremtid vil blive mindsket, og
- der er og sandsynligvis fortsat vil være et tilstrækkeligt stort levested til på lang sigt at bevare dens bestande

Det fremgår af EU Kommissionens vejledning til art. 12 og 16, at vurderingen af effekten på bevaringsstatus f.eks. ved udnyttelse eller regulering skal ske i to trin: i) som en vurdering af bevaringsstatus for bestande af arten inden for dens naturlige udbredelsesområde inden for medlemsstaten og ii) som en vurdering af effekten af en fravigelse (f.eks. regulering) på bestanden. Vurderingen indebærer ud over det anslåede antal individer, en vurdering af artens mulighed for at sprede sig i sit naturlige udbredelsesområde. I forbindelse med medlemslandenes rapportering af

bevaringsstatus efter art. 17, har EU-Kommissionen fastslået, at bevaringsstatus skal ske på biogeografisk niveau inden for medlemsstaten, dvs. på nationalt niveau. Det betyder, at selvom der fx for gråsælen er en stor international bestand i nabolande, er bevaringsstatus for den nationale bestand af stedfaste og ynglende gråsæler afgørende for den nationale bevaringsstatus og dermed for det nationale råderum til at udnytte arten, jf. art. 14. Det bemærkes, at der med henblik på artikel 17 rapportering i 2019, er igangsat et arbejde i EU med at se på, hvordan bevaringsstatus for grænseoverskridende arter skal vurderes.

Af EU Kommissionens vejledning til art. 12 og 16, fremgår, at vurderingen af, om der findes en alternativ løsning beror på et nationalt skøn. I vurderingen skal indgå registrering af, at regulering forudsætter et behov for at få løst et specifikt problem, og at myndigheden skal vælge det værktøj, der bedst beskytter arten samtidig med, at det løser problemet. Regulering skal være "sidste udvej" og må ikke gå videre end det, der er nødvendigt for at løse problemet. Kommissionen understreger i den forbindelse, at en alternativ løsning ikke kan anses for utilstrækkelig alene fordi, det vil medføre større ulemghed for eller forudsætte en adfærdændring hos dem, der har gavn af foranstaltningen. Der gælder således et princip om, at man skal vælge den mindst indgribende løsning. Hvis problem fx kan løses ved bortskræmning, skal denne foranstaltning vælges frem for regulering (afskydning).

Habitatdirektivet anerkender, at andre hensyn skal afvejes over for artsbeskyttelsen. I art 16, stk. 1, b) fastslås således at fravigelse af beskyttelsen kan ske "for at forhindre alvorlig skade navnlig på afgrøder, besætninger, skove, fiskeri, vand eller andre former for ejendom." Medlemsstaten skal kunne redegøre for, hvorfor et andet hensyn skal veje tungere end artsbeskyttelsen i den konkrete sag.

Skader, der søges forhindret skal være "alvorlige". I sin vejledning understreger EU-Kommissionen, at mindre gener ("mere nuisance") og normal forretningsrisiko ("normal business risk") ikke kan begrunde en fravigelse fra direktivet. Det er ikke en forudsætning for fravigelse (reguleringstilladelse), at skaden er indtruffet. Formålet med at give en reguleringstilladelse skal være at forebygge skade. En reguleringstilladelse kan derfor gives forebyggende, hvis det kan påvises ud fra fx tidligere erfaringer, at der er stor sandsynlighed for, at skaden vil ske, og at skaden vil være alvorlig.

EU's Havstrategidirektiv

EU's havstrategidirektiv har til formål bygge bro mellem eksisterende natur- og miljødirektiver, og skabe en ramme under hvilken medlemsstaterne skal træffe de fornødne foranstaltninger til at opnå eller opretholde en god miljøtilstand i havmiljøet senest i år 2020. Havstrategidirektivet har et bredt fokus på emner fra biodiversitet til affald i havet. I forhold til biodiversitet skal medlemslandene sikre, at biodiversiteten opretholdes, og at kvalitet af levesteder og udbredelse og tæthed af arter svarer til de fremherskende fysiografiske, geografiske og klimatiske forhold i et område.

I en supplerende afgørelse om definitionen af god miljøtilstand fra 2017 fastsætter EU-Kommissionen nærmere vurderingskriterier for god miljøtilstand. For sæler skal god miljøtilstand vurderes ud fra følgende parametre:

- Dødeligheden pr. art som følge af utilsigtet bifangst vurderes at være under et niveau som truer artens langsigtede overlevelse.
- Artens populationstæthed er ikke negativt påvirket af menneskeskabte belastninger, således at artens langsigtede overlevelse er sikret
- Artens udbredelsesområde og mønster er i overensstemmelse med de fysiografiske, geografiske og klimatiske forhold i et område
- Artens levested har en tilstand og udbredelse, som understøtter de forskellige faser af artens livscyklus
- Artens populationsdemografiske kendetegn skal angive en sund population.

Som supplement hertil skal medlemslandene sikre, at alle elementer i fødekæden er tilstede og forekommer med normal tæthed og diversitet. D, det omfatter således også sæler, der udgør et vigtigt element i toppen af fødekæden. Der fastsættes også krav til undervandsstøj, miljøfarlige stoffer med mere, som kan påvirke sælers miljøtilstand.

I den nye GES afgørelse skal der fastsættes tærskelværdier, som skal anvendes til at vurdere god miljøtilstand. På mange områder, herunder for biodiversitet, skal tærskelværdier fastsættes i et regionalt samarbejde. Det vil for Danmark sige under havkonventionerne HELCOM og OSPAR, som er nærmere beskrevet nedenfor. Under disse konventioner udvikles indikatorer til en vurdering af god miljøtilstand for blandt andet sæler. Disse vurderinger skal for sæler være koordinerede med vurderingerne af gunstig bevaringsstatus under habitatdirektivet.

EU's sælproduktforordning

EU-sælproduktforordningen er en lovramme fra 2009, med hvilken der blev indført et generelt forbud mod at handle med sælprodukter på EU-markedet. Det skete som reaktion på offentlighedens moralske betænkeligheder ved dyrevelfærdsaspekterne ved sæljagt. Ordningen indeholder to undtagelser fra forbuddet, nemlig undtagelsen for inuitsamfundene og andre oprindelige samfund og undtagelsen for rejsende. EU-sælordningen består af to retsakter¹:

Europa-Parlamentets og Rådets forordning om handel med sælprodukter som blev ændret i 2015, og en gennemførelsesforordning om certificeringssystemet for de sælprodukter, som stadig kan markedsføres på EU-markedet.

Det er undtagelsesvist tilladt at markedsføre sælprodukter på EU-markedet, hvis de stammer fra inuitsamfundenes eller andre oprindelige samfunds jagt. Der er tale om en undtagelse fra det generelle forbud, som blev indført for at anerkende den vigtige rolle, sæljagt har for inuitsamfundenes og andre oprindelige samfunds socioøkonomi, ernæring, kultur og identitet. Når et sælprodukt markedsføres på EU-markedet under undtagelsen for inuitsamfundene og andre oprindelige samfund, skal det ledsages af et originalt certifikat, som bekræfter, at betingelserne for undtagelsen er opfyldt. Certifikaterne udstedes af organer i oprindelseslandene, der er godkendt af Kommissionen til dette formål.

Rejsendes import til personlig brug eller til brug for deres familier er tilladt i henhold til undtagelsen for rejsende, hvis mindst ét af følgende kriterier er opfyldt:

- 1) sælprodukterne skal enten bæres af de rejsende, som beklædning eller i håndbagagen, eller indgå i deres personlige rejsebagage
- 2) sælprodukterne skal indgå i de personlige ejendele tilhørende personer, der flytter deres sædvanlige bopæl fra et tredjeland til EU, eller sælprodukterne er erhvervet på stedet i et tredjeland af rejsende, som senere importerer produkterne, forudsat at de ved ankomst til EU fremlægger en skriftlig importanmeldelse og et støttedokument, der viser, at produkterne er erhvervet i det pågældende tredjeland, for toldmyndighederne i den relevante medlemsstat. Begge dokumenter kontrolleres af toldmyndighederne og returneres til de rejsende. Ved import skal anmeldelsen og bevisdokumentet fremlægges for toldmyndighederne sammen med toldangivelsen for de pågældende produkter.

¹ Forordning (EU) nr. 1007/2009 om handel med sælprodukter som ændret ved forordning nr.2015/1775 og Kommissionens gennemførelsesforordning (EU) 2015/1850 om gennemførelsesbestemmelser til forordning (EF) nr. 1007/2009.

Andre internationale aftaler

Danmark har sammen med landene omkring os indgået forskellige aftaler, som har betydning for forvaltning af sæler. Da sæler svømmer frit i havene omkring Danmark på tværs af landegrænser, har disse aftaler stor betydning for bestandenes trivsel.

Den trilaterale Vadehavsafte om sæler

I Vadehavet er der under det trilaterale regeringssamarbejde mellem Danmark, Tyskland og Holland om Vadehavets beskyttelse og forvaltning vedtaget en sælaftale af 1. oktober 1991. Aftalen er noteret under Bonn Konventionen som en regional overenskomst. Aftalen binder blandt andet landene til ikke at indføre jagt på og regulering af sæler i Vadehavet. Aftalen er fulgt op med en beskyttelses- og forvaltningsplan for Vadehavets sæler. Den første forvaltningsplan for sæler i Vadehavet blev udarbejdet for perioden 1991-1996. Planen er senere revideret, og den nugældende plan omfatter perioden 2018-2022. Planen tager primært sigte på at beskytte bestande af spættet sæl og gråsæl, og omfatter forholdsregler til sikring af sælernes levesteder, forskning og overvågning, samt retningslinjer for indsamling af sæler, rehabilitering og genudsætning af sæler. I overensstemmelse med forvaltningsplanen er der etableret sælreservater i den danske del af Vadehavet.

HELCOM (Helsinki Konventionen)

Danmark har tiltrådt Helsinki Konventionen, der er en politisk aftale om beskyttelsen af Østersøens miljøtilstand – i daglig tale kaldet for HELCOM. I HELCOM er det besluttet, at det langsigtede mål med bevaringen af Østersøens sæler er at opnå en naturlig tæthed og udbredelse, der kan sikre sælarternes fremtidige bevaring. Med HELCOM Recommendation 27-28/2 fra 2006 har landene omkring Østersøen tiltrådt en specifik aftale om at beskytte sælerne i Østersøen. I rekkommendationen er der bl.a. fastlagt et kriterium for en biologisk sikker minimumsbestand (den såkaldte Limit Reference Level) på 10.000 for hver af Østersøens sælbestande. Desuden fastlægges kriterier for en såkaldt mættet bestand (Target Reference Level) samt for sælbestande med maksimal produktivitet (Precautionary Approach Level). Herudover definerer aftalen geografisk afgrænsede forvaltningsenheder (Management Units) for Østersøens enkelte sælbestande. Endelig skal medlemslandene udarbejde forvaltningsplaner for sæler baseret på anbefalede generelle forvaltningsprincipper og samarbejde om overvågning af sæler.

I forlængelse af HELCOMs handlingsplan for Østersøens miljøtilstand (Baltic Sea Action Plan) fra 2007 samt beslutning i 2014 om at udarbejde en statusrapport for Østersøens miljøtilstand (State of the Baltic Sea) har HELCOM udarbejdet en række HOLAS II indikatorer (The second holistic assessment of the Baltic Sea), der beskriver de parametre, der indgår i vurderingen af miljøtilstanden af sæler i Østersøen. Disse indikatorer for sæler beskriver sælers bestandsstatus, udbredelse, reproduktionsrate og ernæringstilstand. I indikatorerne er der sat tærskelværdier for f.eks. vækstrater og spækagstykkelser, som bestandene skal opnå for at opnå god miljøtilstand. Projektet har desuden til formål at harmonisere EU's Habitat- og Havstrategidirektiver med HELCOMs regionale aftaler om beskyttelse af havpattedyr i Østersøen.

Medlemslandene udpeger såkaldte HELCOM MPA, er som er beskyttede områder, som blandt andet kan sikre sælpopulationer. I Danmark er HELCOM MPAer og Natura 2000 områder ens.

OSPAR (Oslo og Paris Konventionerne)

OSPAR konventionen er en sammenlægning af de såkaldte Paris- og Oslo-konventioner, og den skal sikre det marine miljø i nordøstatlanterhavet. I OSPAR's miljøstrategi fra 2010-2020 fremgår det, at det gennem OSPAR-samarbejdet skal sikre, at effekterne af menneskelige aktiviteter og presfaktorer

på det marine miljø ikke påvirker arter, habitater og økosystemer negativt hverken for sig selv eller kumulativt med andre aktiviteter.

Derudover udgav OSPAR i 2017 deres Intermediate Assessment 2017 (IA2017). Projektet havde til formål at vurdere naturkvalitet og tilstand af en række parametre i Nordøstatlant. Samtidig skal IA2017 bygge bro mellem OSPAR's arbejde og miljøstrategi, de øvrige havkonventioner så som HELCOM og EU's havstrategidirektiv. Til brug i IA er der udviklet en række indikatorer for sæler, som vurderer sælers tilstand ud fra parametrene populationstrends, fordeling/distribution og ungeproduktion.

Bern-konventionen

Begge sælarter er omfattet af Bern-konventionens² bilag III over arter, hvis bestande skal beskyttes og sikres mod trusler. Konventionens formål er at bevare Europas vilde flora og fauna – særligt truede og sårbare arter – og deres naturlige levesteder, især migrerende arter og levesteder, hvis beskyttelse forudsætter samarbejde mellem flere lande. Konventionen forpligter medlemmerne til at udvise forsigtighed ved eventuel udnyttelse af arterne på bilag III fx ved at begrænse og regulere jagt og jagtmetoder således, at bestandene kan sikres en tilfredsstillende bevaringsstatus. Endvidere skal Danmark undervise og informere om behovet for at bevare og beskytte sæler samt deres levesteder.

Bonn konventionen

Begge sælarter er omfattet af Bonn konventionen om bevaring af vildtlevende dyrearter, der til lands, på vandet eller i luften, regelmæssigt krydser landegrænser. I forlængelse af denne konvention har Danmark indgået en mellemstatslig aftale med Holland og Tyskland om beskyttelse af sæler i Vadehavet (Agreement on the Conservation of Seals in the Waddensea), der er notificeret til konventionen. Aftalen indebærer, at der ikke må drives jagt på eller udføres regulering af sæler i Vadehavet. Som et led i aftalen udarbejdes der 5-årige forvaltningsplaner for sæler i Vadehavet. En ny forvaltningsplan for perioden 2017-2022 forventes klar i 2018.

² Konventionen af 19. september 1979 om beskyttelse af Europas vilde dyr og plante samt naturlige levesteder.

Bilag 7: Danske love og bekendtgørelser

Jagt- og vildtforvaltningsloven

Efter jagt og vildtforvaltningslovens § 3 må der kun drives jagt på vildt, der er fastsat jagttid for. Ifølge § 2 gælder lovens regler for pattedyr, der er naturligt forekommende i den danske natur. Spættet sæl og gråsæl anses for omfattet af lovens regler. Da der ikke er fastsat jagttid på nogen af de to sælarter, må de ikke jages i Danmark. Eventuel indførelse af jagttid for en eller begge sælarter i Danmark skal ske inden for rammerne af habitatdirektivets art.14.

Af jagt og vildtforvaltningslovens § 9 a, stk. 2, fremgår, at Miljø- og fødevareministeren iværksætter de foranstaltninger, der er nødvendige for at sikre, at indsamling i naturen af enheder af de pattedyr, som er nævnt i bilag 2 til loven, og udnyttelsen heraf er forenelig med hensynet til at bevare disse arter. Både spættet sæl og gråsæl er optaget på bilag 2. Med bestemmelsen implementeres habitatdirektivets beskyttelse af arter omfattet af direktivets bilag V.

Bekendtgørelse om skydevåben og ammunition, der må anvendes til jagt mv. (BEK nr. 923 af 27/06/2016) fastlægger, hvilke typer våben og ammunition, der må bruges til nedlæggelse af sæler.

Vildtskadebekendtgørelsen

Tilladelse til regulering af spættet sæl og gråsæl meddeles efter vildtskadebekendtgørelsen, der er udstedt med hjemmel i jagt- og vildtforvaltningsloven.

Naturstyrelsen kan i henhold til § 23 meddele tilladelse til regulering af spættet sæl ved faststående, fungerende fiskeredskaber på fiskeriterritoriet i perioden 1. august – 31. maj. Se nærmere i kapitel 5. Tilladelse gives kun til erhvervs- eller bierhvervsfiskere – ikke til fritidsfiskere.

Tilladelse til regulering af gråsæl og til regulering af spættet sæl i tilfælde, der falder uden for § 23 meddeles af Naturstyrelsen efter § 26. Efter denne bestemmelse kan tilladelse til regulering meddeles, når særlige grunde taler herfor og når betingelserne i habitatdirektivets artikel 16 er opfyldt. Af Miljøministeriets vejledning til administration af § 26 fremgår for gråsæl, at tilladelse til regulering kan meddeles til erhvervs- eller bierhvervsfiskere ved omfattende skade på fangst og/eller fiskeredskaber.

I juni 2018 blev vildtskadebekendtgørelsen revideret, og som en tilføjelse til §23 om spættet sæl, blev der givet mulighed for at Naturstyrelsen i perioden 1. august til 31. maj kan give tilladelse til regulering af spættet sæl i vandløb for at beskytte pressede fiskebestande og for at undgå skader på fiskeri. Tilladelsen kan ud over ejeren eller brugeren gives til foreninger, der organiserer lyst- fritids- eller erhvervsfiskere.

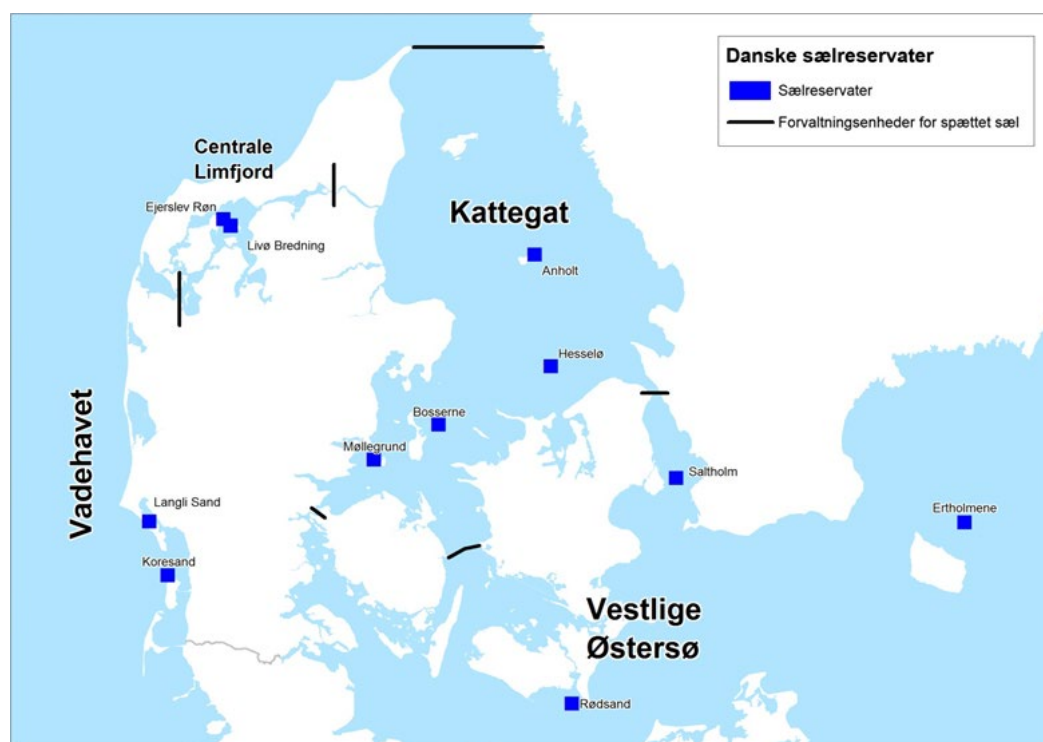
Artsfredningsbekendtgørelsen

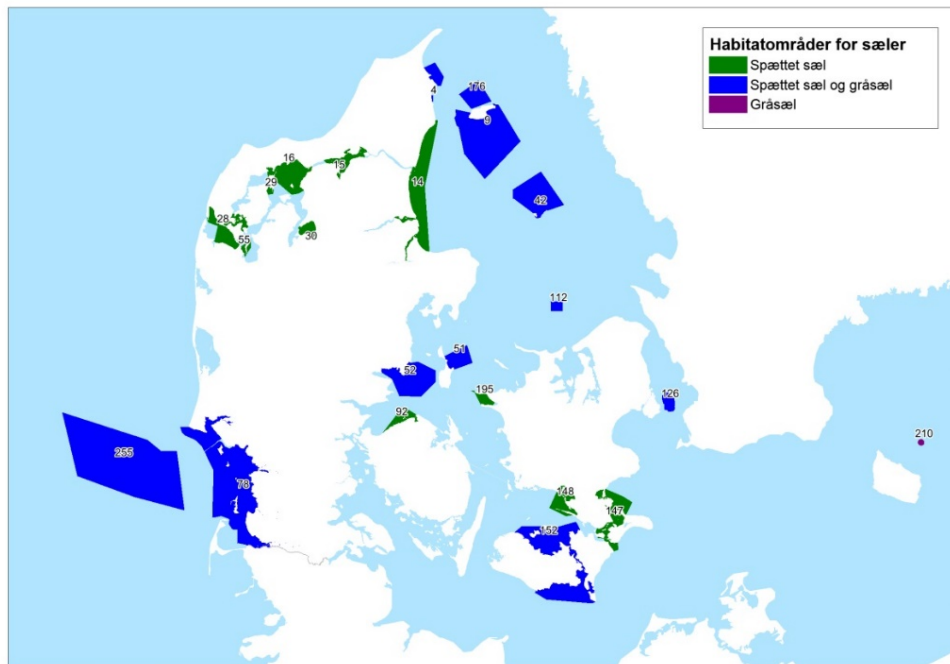
Sæler er omfattet af artsfredningsbekendtgørelsens § 25, nr. 2. Det betyder, at sæler ikke må indfanges i naturen, jf. § 26. Herudover følger det af § 28, at handel med og forsendelse af levende sæler kræver tilladelse fra Miljøstyrelsen.

Bilag 8: Danske sælreservater og N2000 områder med sæler på udpegningsgrundlaget

Reservaterne er oprettet med hjemmel i Lov om jagt og vildtforvaltning eller Lov om naturbeskyttelse eller med hjemmel i begge love. De vigtigste (i alt 11) lokaliteter for sæler i de danske farvande er pålagt reservatbestemmelser med henblik på at sikre sælerne uforstyrrede hvilepladser i yngleperioden, under diegivning, samt i den periode, hvor sælerne fælder pelsen. Der er derfor forbud mod sejlads indenfor 500 m fra liggepladserne i hele eller dele af året. I nedenstående tabel er andelen af landarealet vist i kolonne 3 i parentes.

Område	Betegnelse	Areal /ha	Reservatbestemmelser (lukkede perioder)
Limfjorden	Ejerslev Røn	8 (2)	1.4. – 31.8
Limfjorden	Livø Bredning	432 (5)	1.3. - 1.9. (søterritoriet omkring Blinderøn og Livø Tap) Hele året (Blinderøn og Livø Tap)
Kattegat	Anholt	100 (19)	Hele året
Kattegat	Bosserne	95 (2,6)	1.4. – 30.9
Kattegat	Møllegrunden	178 (1)	Hele året
Vadehavet	Koresand	633	Hele året
Vadehavet	Langli Sand	380	Hele året
Kattegat	Hesselø	440 (1)	15.4. – 30.9
Sydøstlige DK	Saltholm	33,4	Hele året
Sydøstlige DK	Rødsand	306 (3,4)	1.2. – 30.9
Østersøen	Ertholmene	6,2 (0,3)	Hele året

Habitatområder med sæl på udpegningsgrundlaget (Natura 2000-områdenummer i parentes)

Kun spættet sæl

- H14 Ålborg Bugt, Randers Fjord og Mariager Fjord (N 14)
- H15 Nibe Bredning, Halkær Ådal og Sønderup Ådal (N 15)
- H16 Løgstør Bredning, Vejlerne og Bulbjerg (N 16)
- H28 Agger Tange, Nissum Bredning, Skibsted Fjord og Agerø (N 28)
- H29 Dråby Vig (N 29)
- H30 Lovns Bredning, Hjarbæk Fjord og Skals, Simested og Nørre Ådal, samt Skravad Bæk (N 30)
- H55 Venø, Venø Sund (N 62)
- H92 Æbelø, havet syd for og Nærrå (N 108)
- H147 Havet og kysten mellem Præstø Fjord og Grønsund (N 168)
- H148 Havet og kysten mellem Karrebæk Fjord og Knudshoved Odde (N 169)

Spættet sæl og gråsæl

H4 Hirsholmene, havet vest herfor og Ellinge Å's udløb (N 4)
H9 Strandenge på Læsø og havet syd herfor (N 9)
H42 Anholt og havet nord for (N 46)
H51 Stavns Fjord, Samsø Østerflak og Nordby Hede (N 55)
H52 Horsens Fjord, havet øst for og Endelave (N 56)
H78 Vadehavet med Ribe Å, Tved Å og Varde Å vest for Varde (N 89)
H112 Hesselø med omliggende stenrev (N128)
H126 Saltholm og omliggende hav (N 142)
H152 Smålandsfarvandet nord for Lolland, Guldborg Sund, Bøtø Nor og Hyllekrog-Rødsand (N 173)
H176 Havet omkring Nordre Rønner (N 20)
H255 Sydlige Nordsø (N 246)

Kun gråsæl

H210 Ertholmene (N 189)